T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA

ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman

Doç. Dr. Neylan Ziyalar

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI İLE SUÇ KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NURDAN TAŞCI

İSTANBUL, 2020

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA

ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman

Doç. Dr. Neylan Ziyalar

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI İLE SUÇ KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: SULTANGAZİ ve KADIKÖY ÖRNEKLEMİ, 2018

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NURDAN TAŞCI

İSTANBUL, 2020

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA

ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman

Doç. Dr. Neylan Ziyalar

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI İLE SUÇ KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurdan TAŞCI

İSTANBUL, 2020

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI İLE SUÇ KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu tezde Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden kişilerin toplumsal cinsiyet algıları ve suç korkularının arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme türünün kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara belirlenen ilçelere gidilerek yüz yüze ulaşılmış olup araştırmada kullanılan form ve ölçekler katılımcılara elden anket şeklinde iletilmiştir.

Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden toplam 300 kişiye (150 kişi Sultangazi-150 kişi Kadıköy) ulaşılmıştır. 18-65 yaş arası okur-yazar olan katılımcılara araştırmacı tarafından oluşturulmuş Demografik Bilgi Formu Formunun yanı sıra Mine Özaşçılar tarafından Türkçe'ye uyarlanmış Suç Korkusu Ölçeği ve Simge Zeyneloğlu tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde ölçekler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi, doğrusal regresyon analizi, bağlantısız örneklemler için t-testi analizi, tek yönlü varyans analiz ve Kruskal Wallis-H testi analizi ile incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarında Kadıköy ilçesinde ikamet eden katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği algısı ile suç korkusu arasında anlamlı bir farklılık vardır. Sultangazi ilçesinde yaşayan katılımcılar Kadıköy ilçesinde yaşayanlara kıyasla daha fazla suç korkusuna sahiptir. Aynı zamanda Sultangazi ilçesinde yaşayanların kendilerini daha fazla güvensiz hissettikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Suç, Suç Korkusu

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PERCEPTION OF GENDER AND THE FEAR OF CRIME

ABSTRACT

In this thesis, the relationship between gender perceptions and criminal fears of people residing in Sultangazi and Kadıköy districts was investigated.

In the research, convenience sampling method which is one of the non-random sampling method was used. People who participated in the research were reached face to face by going to the determined districts and the forms and scales used in the research were given to the participants in the form of a questionnaire by hand.

This study was conducted via survey with 300 citizens(150 citizens in Kadıköy and 150 citizens in Sultangazi) living in the districts Kadıköy and Sultangazi of İstanbul. In addition to the Demographic Information Form Form created by the researcher, the Scare Fear Scale adapted to Turkish by Mine Özaşcılar and the Gender Roles Attitude Scale developed by Simge Zeyneloğlu were applied to the literate participants between the ages of 18 and 65. When evaluating the data, the relationships between the scales were determined by Pearson Correlation Coefficient, linear regression analysis, Independent-Samples T-Test, one way analysis of variance and Kruskal Wallis-H test analysis.

As a result of the research, it was found that the participants who lives in Kadıköy had higher perception of gender equality. There is a significant difference between the perception of gender equality and fear of crime. Participants who lives in Sultangazi have more fear of crime than those living in Kadıköy. Also the participants who lives in Sultangazi feels more insecure themselves.

Keywords: Gender, Social Gender , Social Gender Equality, Crime, Fear of Crime.

ÖNSÖZ

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Yüksek lisans eğitimimin başlangıcından bitimine kadar bilgi ve birikimiyle bana yol gösteren, çalışmam boyunca beni motive ederek ilerlememi sağlayan ve destek olan değerli danışman hocam Doç. Dr. Neylan ZİYALAR'a,

Tez çalışmamda kullanmak üzere ölçeğini benimle paylaşan ve tüm sorularıma içtenlikle cevap veren Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. Simge ZEYNELOĞLU'na,

Tezimin son haline gelmesine katkı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Gökhan ERSOY'a ve bana bu süreçte yardımcı olan Enstitü idari kadrosuna,

Bu tez çalışmasının verilerinin analiz edilmesi ve yorumlanmasında büyük bir emeği bulunan, her aşamada sorularıma sıkılmadan cevap vererek bana istatistiği anlatan, yaşadığımız zor süreçte çalışmamın bitmesi için elinden gelen desteği sağlayan, yorum ve eleştirileriyle çalışmamın ilerlemesine katkıda bulunan arkadaşım Uzman Psikolog Güliz Gülçin ÇAMAŞ'a,

Tez serüvenimin veri toplama sürecinde benimle birlikte kapı kapı gezen, bu çalışmanın bitmesi için beni sürekli motive eden arkadaşım Cansu'ya ve varlıklarıyla desteklerini sürekli hissettiren, kaygılı olduğum her anda kaygılarımı azaltmaya çalışan ve inancımı tazeleyen arkadaşlarıma,

Verilerin toplanma sürecinden çalışmanın bitimine kadar bıkmadan usanmadan maddi ve manevi desteğini her zaman hissettiren sevgili ablam Nur TAŞCI'ya, hayatım boyunca beni koşulsuz seven, destekleyen ve inanan canım annem ve babama sonsuz teşekkürler.

Nurdan TAŞCI

İÇİNDEKİLER

ÖZET i

ABSTRACT ii

ÖNSÖZ iii

İÇİNDEKİLER iv

TABLOLAR LİSTESİ vii

KISALTMALAR xiii

1. GİRİŞ VE AMAÇ 1

2. GENEL BİLGİLER 2

2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET 2

2.1.1. Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet ve Tarihçesi 2

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Kuramları 9

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Yapılan Çalışmalar 14

2.2. Suç ve Suç Korkusu 21

2.2.1. Suç ve Suç Teorileri 21

2.2.2. Suç Korkusu ve Yaklaşımları 27

2.3. Toplumsal Cinsiyet ve Suç Korkusu 30

3. GEREÇ VE YÖNTEM 36

3.1. Araştırmanın Yöntemi 36

3.2. Örneklem 36

3.3. Veri Toplama Araçları 37

3.3.1. Demografik Bilgi Formu 37

3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği 37

3.3.3. Suç Korkusu Ölçeği 37

3.4. İstatistiksel Analizler 38
4. BULGULAR 39
4.1. Örneklemin Özellikleri 39
4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Psikometrik Özellikleri 39
4.3. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişkiler 40
4.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Algısı ile Suç Korkusu Ölçeği Arasındaki İlişki 41
4.4.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği-Suç Mağduru Olma Korkusu" ilişkisi 41
4.4.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği-Güvensiz Hissetme ilişkisi 41
4.4.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği-Suç Mağduru Olma Riski Algısı ilişkisi 42
4.5. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkileri 42
4.5.1. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin sosyo-demografik özelliklerle ilişkileri 42
4.5.2. Suç mağduru olma korkusu alt ölçeğinin sosyo-demografik özelliklerle İlişkileri 48
4.5.3. Güvensiz hissetme alt ölçeğinin sosyo-demografik özelliklerle ilişkileri 53
4.5.4. Suç mağduru olma risk algısı alt ölçeğinin sosyo-demografik özelliklerle İlişkileri 57
5. TARTIŞMA 63
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 72
7. KAYNAKLAR 75
8. EKLER ..... .93
9. ÖZGEÇMİŞ 105

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo I. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Ortalama ve Standart Sapmaları 40

Tablo II. Araştırmada Kullanılan Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar 41

Tablo III. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeğinden Alınan Toplam Puanların Suç Mağduru Olma Korkusunu Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi 41

Tablo IV. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeğinden Alınan Toplam Puanların Güvensiz Hissetmenin Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi 42

Tablo V. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeğinden Alınan Toplam Puanların Suç Mağduru Olma Risk Algısını Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi 42

Tablo VI. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması 43

Tablo VII. Katılımcıların Yaşı ile Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar 43

Tablo VIII. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması 44

Tablo IX. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Medeni Durumları Açısından Karşılaştırılması 45

Tablo X. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Karşılaştırılması 46

Tablo XI. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İkamet Ettikleri İlçe Açısından Karşılaştırılması 46

Tablo XII. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin İlçede Yaşama Süreleri Açısından Karşılaştırılması 48

Tablo XIII. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin Gelir Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması 48

Tablo XIV. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması 49

Tablo XV. Katılımcıların Yaşı ile Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar 49

Tablo XVI. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması 50

Tablo XVII. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Medeni Durumları Açısından Karşılaştırılması 50

Tablo XVIII. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Karşılaştırılması 51

Tablo XIX. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İkamet Ettikleri İlçe Açısından Karşılaştırılması 52

Tablo XX. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin İlçede Yaşama Süreleri Açısından Karşılaştırılması 52

Tablo XXI. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin Gelir Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması 53

Tablo XXII. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması 53

Tablo XXIII. Katılımcıların Yaşı ile Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar 54

Tablo XXIV. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması 54

Tablo XXV. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Medeni Durumları Açısından Karşılaştırılması 55

Tablo XXVI. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Karşılaştırılması 55

Tablo XXVII. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İkamet Ettikleri İlçe Açısından Karşılaştırılması 56

Tablo XXVIII. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İlçede Yaşama Süreleri Açısından Karşılaştırılması 56

Tablo XXIX. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Gelir Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması 57

Tablo XXX. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması 57

Tablo- XXXI. Katılımcıların Yaşı ile Suç Mağduru Olma Risk Algısı Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar 58

Tablo XXXII. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması 58

Tablo XXXIII. Suç Mağduu Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Medeni Durumları Açısından Karşılaştırılması 59

Tablo XXXIV. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Karşılaştırılması 60

Tablo XXXV. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İkamet Ettikleri İlçe Açısından Karşılaştırılması 60

Tablo XXXVI. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin İlçede Yaşama Süreleri Açısından Karşılaştırılması 61

Tablo XXVII. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin Gelir Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması 62

KISALTMALAR

TDK: Türk Dil Kurumu

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Program)

1. Giriş ve Amaç

Cinsiyet ya da toplumsal cinsiyet rolü; toplumun kadın veya erkek olmalarından dolayı bireylerden beklediği ya da bireylere uygun gördüğü davranış, tutum, hak, görev ve yükümlülüklerdir. Geçmişten günümüze kültürel olarak öğretile gelen toplumsal cinsiyet, doğuştan gelen bir özellik değildir ve değişebilir. Sosyoekonomik ve sosyokültürel özellikler değişkenlik gösterse bile cinsiyet rollerine dayalı davranış örüntüleri kız ve erkek çocuklarına küçük yaşlardan itibaren öğretilmektedir (Dökmen, 2010).

Çocukluktan itibaren kadın ve erkekten beklenenler net bir şekilde ayrılmaktadır. Kadınların kibar, pasif, uyumlu, boyun eğen bir yapıda oldukları kabul edilirken erkeklerin güçlü, hareketli, aktif oldukları düşünülür. Bu beklentiler bireylerin yetiştirilme tarzına sirayet eder (Dolu, 2012).

Suç, insanın var oluşuyla birlikte ortaya çıkmış bir olgu olup aynı zamanda sosyal bir meseledir. Suç evrensel bir kavram olmakla birlikte, suç olarak ifade edilen eylem, devletlerin kurulmasından önce de yapılagelmiştir (Yılmaz, 2006). Suç kavramının yaşanılan toplumda ortaya çıkardığı güvensizlik hissine suç korkusu denilmekte olup bu korku bireylerin sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir (Demirbaş, 2012).

Cinsel kimliğin oluşumu sırasında kadınlara savunmasız oldukları ve saldırıya karşı mücadele edebilme kabiliyetlerinin olmadığı düşüncesi dayatılmakla birlikte küçük yaşlardan itibaren öğretilmeye başlanan suç korkusu genel olarak hayatları boyunca kadınları her adımında bu düşünce yapısıyla hareket etmeye zorlamaktadır. Türkiye'de kadının ve erkeğin toplumdaki statüsü, kadına ve erkeğe atfedilen değerler ve yaşam biçimine dönüşen toplumsal cinsiyet algılarının bireylerin suç korkuları yaşamaları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Ataerkil toplum düzeninde yaşayan bireylerde erkeklerin suç korkusunun daha düşük olacağı bu düzene göre yaşamayan bireylerde kadınların suç korkusunun daha düşük olacağı düşünülmektedir.

Suç korkusuna yönelik yapılan çalışmalarda kadınların, yaşlıların, düşük sosyoekonomik statülü bireylerin, azınlıkların ve kentlilerin suç korkusunu en fazla yaşayan gruplar olduğu saptanmıştır (Hilinski, Neeson ve Andrews, 2011). Suç korkusunun kadınlarda daha yüksek çıkmasına çeşitli açıklamalar getirilmektedir; kadınların bir saldırıya maruz kaldıklarında kendilerini savunmalarının daha az mümkün olması yani kadın olmalarına bağlı olarak hali hazırdaki güvenlik açığının varlığı ve onların saldırı sonucu kaybettikleri herhangi bir özelliği değiştirmek için yeterli mali kaynaklara sahip olmamasıdır (Smith, Torstensson ve Johansson, 2001).

Bu tez çalışmasının amacı, suç korkusunun, yaşanılan kültürle farkında olmadan bireylere aktarılan ve bireyler tarafından devam ettirilen toplumsal cinsiyet kalıpları açısından değerlendirilmesidir. Toplumsal cinsiyet algısı ve suç korkusu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla sosyoekonomik ve sosyokültürel açıdan farklı niteliklere sahip bireylerin yaşadığı Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinin seçilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

2- Genel Bilgiler

2.1. Toplumsal Cinsiyet

2.1.1. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve tarihçesi

Küçükalioğlu'na (2005) göre cinsiyet, hayatımızı ve yaşadığımız toplumda kim olduğumuzu, nasıl düşündüğümüzü, nasıl algıladığımızı şekillendirir. Türk Dil Kurumunda ise bireyin biyoloji merkezli üreme işleminde ayrı bir rolün adı olarak yaradılış özelliğine vurgu yaparak tanımlanmıştır. (Türk Dil Kurumu [TDK], 2011) Cinsiyet biyolojik olarak kadın ve erkek olarak insanı tanımlarken düşüncelerimizi şekillendiren, onları yönlendiren, giyeceğimiz kıyafetin renginden seçeceğimiz mesleğe ve nasıl yaşayacağımıza kadar bizi etkisi altına alan rollerle birey haline getirir. Birçok toplumda cinsiyetler arası ilişkilerde kadının ve erkeğin birbirlerine ötekileyici ve karşıt, ikili zıtlıklar şeklinde ifade edilen özelliklerinin varlığı kendini göstermektedir (Sancar, 2011). Bir anlamda da cinsiyetin aslında hem doğuştan gelen bir özellik olduğu hem de kadınlara ve erkeklere özgü olan cinsiyet özelliklerinin toplumsal davranışlarda farklılık oluşturduğu düşünülmektedir.

Doğumla beraberinde getirilmeyen sonradan kazanılan rollere uygun olarak davranmayı gerektiren sosyal, kültürel ve psikolojik özelliklerin tamamını barındıran bir kavram olarak tanımlanan toplumsal cinsiyeti kadına ve erkeğe toplumun dayattığı rollerin beraberinde verilen sorumlulukları da içermektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011; Lindsey, 2015).

Biyoloji cinsiyet farklılıkları için başlangıç noktasını oluşturmakta; erkek ve dişi kimliğinin temel benzerlikleri ve farklılarını ortaya çıkartmaktadır. Bu farklar kromozomlardan başlayarak üreme organlarına kadar tüm farklılıkları hatta bedensel olanları da içermektedir (Ann, 1972).

Cinsiyet ile ilgili yaptığı çalışmalarda Bem; insanları barındırdıkları kadınsı ve erkeksi özellikleri taşımaları yönünden dört gruba ayırmıştır. Buna göre kadınsı özellikleri daha çok

erkeksi özellikleri daha az taşıyanlar kadınsı; erkeksi özellikleri daha çok taşıyan kadınsı özellikleri daha az taşıyanlar erkeksi; hem kadınsı hem de erkeksi özellikleri taşıyanlar androjen; ne kadınsı ne de erkeksi özellikleri taşıyanlar ise farklılaşmamış cinsiyet tiplemeli olarak sınıflandırılmıştır. Bem (1981) toplumsal cinsiyeti değerlendirirken bireysel farklılıkları da göz ardı etmemiştir. İnsanların sosyal durumları açıklarken toplumsal cinsiyete farklı anlamlar yükleme eğiliminde oldukları, bazı insanların toplumsal cinsiyeti önemli atfederken bazılarının pek bir önem vermediği görülmüştür. Cinsiyet gruplamaları doğrultusunda hareket eden insanlar, farkında olmadan yaşamları boyunca kendilerinin ve başkalarının davranışlarını bu bilişsel yapıları çerçevesinde algılar, düzenler ve değerlendirirler. Hem kadınsı hem de erkeksi özelliklere sahip olan androjenlerin ise daha esnek ve çeşitli durumlara karşı daha kolay uyum sağlayabildikleri düşünülmektedir (Tzuriel, 1984; Smith, Noll ve Bryant, 1999; Damarlı, 2006).

Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet kavramlarını birbirinden farklı kılan kısmı Saygılıgil (2016), kadınların ve erkeklerin egemenliklerindeki biyolojik-anatomik özelliklerinden elde ettikleri yerlerle cinsiyetleştirerek ayrıştırılan bedenlere karşı savunmaları olarak ifade etmektedir.

Dökmen (2004) insanların kadın ve erkek olmanın yaşanılan kültür ve toplulukta ne ifade ettiği sorgulaması ve elde ettiği bilgilerin ışığında toplumsal cinsiyet rollerini harmanlayarak ona uymasını söylemektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerine göre kız çocuklarına erkeklere göre daha sessiz, oturaklı olma, daha duygusal olma gibi özellikler atfedilirken erkek çocuklarına kızlara göre daha fazla kendini ifade edebilme, daha dışa dönük, daha girişken olma özellikleri atfedilmektedir. Toplumdaki geleneksel anlayışlarda oluşan değişimler ile beraber bireylere çocuk yaştan itibaren öğretilen bu kalıplar ile değişen yaşam koşullarının sunduğu yeni roller arasında

çelişkiler yaşanmaktadır. Bu durumun bireylerin ruh sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlara neden olduğu düşünülmektedir (Ümmet, 2007).

Toplumsal cinsiyet rolleri insanların kendilerini hangi cinsiyete ait algılandığına göre beklenilen davranış kalıplarına riayet edip etmediğiyle ilişkilidir. Bu roller yaşanılan toplumun değer yargıları, istekleri, beklentileri ve kurallarına göre erken yaşlardan itibaren öğretilmekte iken toplumsal cinsiyet eşitliği ise bu rol paylaşımlarında, ekonomiye katılım ve yönetimsel anlamda karar almalarında başta kanun önünde olmak üzere var olan tüm kurum ve sektörlerde eşit olmayı, aynı hak ve fırsatlardan yaralanmaları olarak tanımlamaktadır (Aydın ve Kavuncu, 1991; Sheehan ve Dooley, 2013).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin oluşumunda üç ana yaklaşım bulunmaktadır. İlk yaklaşım, içinde insanın var olduğu her alanda kadın ve erkeklere eşit muamele edilmesi ilkesi üzerine oturtulmuştur. İkincisi pozitif (olumlu) ayrımcılık yaklaşımıdır. Pozitif ayrımcılık kadınların ve erkeklerin hayata farklı noktalardan başladıklarını göz önüne alarak kadınlar için bu farklılıktan kaynaklanan eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Son olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini ana plan ve politikalara uyarlayıp kalıcı hale getirerek bu eşitsizliklerden yola çıkarak iki cinsiyet arasındaki eşitliği sağlamak adına kadın ile ilgili politika ve programları geliştirmeyi amaçlamaktadır (Zeyneloğlu, 2008).

İnsanlar dünyaya gelirken eril ya da dişi cinsiyetindedirler. Bununla birlikte içinde bulunduğu coğrafyadan etkilenerek, toplumun kendilerinden umdukları cinsiyete dayalı rolleri görerek ve öğrenerek kadın veya erkek toplumsal cinsiyetinde hayatlarına devam ederler (Terzioğlu ve Taşkın, 2008).

Toplumsal cinsiyet, özellikle toplumsal bağlamda kadın ve erkeklerle ilgili sosyal, kültürel ve psikolojik özellikleri ifade etmektedir. “Cinsiyet” bizi erkek ya da kadın yaparken, “toplumsal cinsiyet” bizi erkeksi ya da kadınsı yapmaktadır (Lindsey, 2015).

Toplumsal cinsiyet kavramı, sadece bireysel kimliği ifade etmekle kalmayıp yanı sıra kadınlığın ve erkekliğin kültürel boyutunu da ortaya koymaktadır. Kavramın kurumsal ve yapısal olarak değerlendirildiğinde cinsiyete dayalı iş bölümünü de kapsayarak geniş bir yelpazeye sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenden dolayı da toplumsal cinsiyet kavramı kadınlar ve erkekler arasındaki sosyal bakımdan eşit olmayan bir bölünmeye sebep olmuştur (Marshall, 1999).

Toplumsal cinsiyet; bireylerin sadece doğduğu cinsiyete bağlı kalmaktan öte, aynı zamanda içinde bulunduğu toplumda doğduğu zamana bile bağlı olarak farklılaşan bir cinsiyet konumu olarak ifade edilebilir. Kadın ve erkek arasındaki güç farkı, eşitsizlik durumuna bağlı olarak ortaya çıkarken bu durumu sadece doğduğu cinsiyet değil aynı zamanda içinde bulunduğu kültürle yoğrulan toplumsal cinsiyet de etkilemektedir (Berktay, 2013).

Toplumsal cinsiyet kavramının ortaya çıkmasıyla feminist hareket tartışmalarının başlaması aynı zamana denk gelmektedir. Bu durum da toplumsal cinsiyet ile ilgili tartışmaların ve feminizm tarihinin aslında paralellik gösterdiğini açıklamaktadır (Ecevit, 2011). 20. yüzyılın başlarında kadınlık ve erkekliğe yönelik oluşumunun toplumsal olarak ortaya çıktığına dair teoriler kabul görürken 20. yüzyıl sonlarına doğru sosyal bilimler kabul gören teorilerin artık yeterli gelmediğini ve bunun yerine kabul gören "toplumsal cinsiyet" terimi kullanılmaya başlanmıştır.

Sosyal ortamda cinsiyet normlar aracılığı ile tanımlanmakta, kadınlık ve erkeklik toplumun belirlediği bu normlara uygunluğa göre açıklanmaktadır. Normlara uyumluluk ne kadar fazlaysa o kadar "iyi kadın" ve "iyi erkek" olunmaktadır. Belirtilen toplumsal cinsiyet rollerine uygunluk göstermeyenler toplumdan dışlanmakta ve bu davranışlarıyla eleştirilmektedir (Sankır, 2010). Çocuklar ise öncelikle sembolik davranışlar düzeyinde toplumsal cinsiyet kalıplarını öğrenmekte, bu davranışlar pekiştirildiğinde ise çocuklarda toplumsal cinsiyet kalıplarının benimsenmesine neden olmaktadır. Örneğin 3-6 yaş arasındaki

çocukların büyük bir bölümünün, tırnağına oje sürerek toplumsal cinsiyet kalıp yargısını çiğneyen bir erkek ya da kamyonlarla oynayarak toplumsal cinsiyet kalıp yargısını çiğneyen bir kız ile oynamayı istemedikleri belirtilmiştir (Berk, 2013). Bu durum her toplumun kendi kültürüne uygun bir toplumsal cinsiyet rolü oluşturduğunu ve içinde yaşayanların bu roller çerçevesinde hayatlarına devam ettiklerini göstermektedir. Kadınlar ve erkeklerden beklenen bu roller, bir yandan kadınları evin içinde olmalarına ve toplumsal hayata karışmamalarına zorlarken diğer yandan da erkeklerin toplumda ve ev içinde daha fazla güçlenmesiyle erkekleri, önemli bir konuma getirmektedir (Powell ve Greenhause, 2010). Kabul gören toplumsal değerler erkeksi ve kadınsı olarak ayrıştırılmakta ve erkeksi olanlar kadınsı olanlara oranla değerli sayılmaktadır (Sancar, 2011). Günümüzde kadının çalışma hayatında eskiye göre azımsanmayacak derecede yer alması erkeğin konumunu etkilemektedir.

Kadınlar, benimsenen toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı hayatın içindeki birçok alanda erkeklere göre eşitsizliğe maruz kalmakta ve istedikleri toplumsal statüye ulaşmaları engellenmekte; toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklı eşitlik göremediği durumlarda, bu duruma karşı olumsuz duygular yaşayabilmekte ve toplumsal cinsiyet rolü stresine sebep olabilmektedir (Uçman, 1990; Pınar, Taşkın ve Eroğlu, 2008; Kazmierczak, 2010).

Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili eşitsizliklere maruz kalan kadınlar toplum tarafından da olumsuz yargılamalar ile karşılaşırsa ve bu süreklilik gösterir ise bu durum sonucunda kadınların olumsuz değerlendirilme korkusu geliştirebilmektedirler (Leary,1983).

Toplumsal cinsiyet rolleri kalıpyargıları açısından kadın ve erkeğin rolleri geleneksel ve eşitlikçi roller olarak sınıflandırılmıştır. Geleneksel roller içerisinde kadına yüklenen roller; ev işlerinden sorumlu olma, iş hayatında aktif olmama gibi eşitlikçi olmayan sorumlulukları içermekte iken erkeklere yüklenen geleneksel roller ise; evin geçiminden sorumlu olma, evin reisi olma gibi sorumluluklardır. Eşitlikçi rollere bakıldığında ise; aile, mesleki, evlilik, sosyal

ve eğitimi de içeren tüm alanlarda kadın ve erkeğin sorumlulukları eşit olarak paylaşmaları olarak açıklanmaktadır (Zeyneloğlu, 2008).

Toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsal hayata dair yansımalarına bakıldığında aile hayatında; kadınların ev içinde çocuk bakımı, temizlik, ütü, yemek yapma gibi işlerle ilgilenmeleri ve aile hayatında fedakâr olmaları beklenmektedir. İş hayatında da statüsü ve ücreti daha düşük işlerde çalışmaları, aldıkları geliri veya gelirin yönetimini eşlerine bırakmaları ve çalışmak için eşlerinden izin almaları gibi roller uygun görülmektedir. Evlilik hayatında ise kadına; kadının kendi ile ilgili alacağı kararlarda kocasına danışması, erkek çocuk doğurarak aile içerisinde değerli görülmesi, çocuklar üzerinde söz hakkının olmaması, evlendikten hemen sonra çocuk sahibi olması gibi roller yüklenmiştir. Sosyal hayatta ise, kadınların düşüncelerini erkekler kadar özgürce ifade etmemeleri, namuslarını korumaları, eğitimlerini tamamladıktan sonra hemen evlenmeleri, erkeklerle eşit söz sahibi olma haklarının olmaması, evlenmeden cinsel ilişkide bulunmamaları gibi roller biçilmiştir. Gerek eğitim gerekse meslek seçiminde bu roller kadınları bazen eğitim hakkından mahrum bırakarak bazen de kadınların yükselme şanslarının olmadığı meslekleri seçmeye iterek kendini göstermektedir. Kadınlara biçilen bu rollerin tam tersi ise erkeklere hayatlarının birçok alanında benimsetilmektedir (Zeyneloğlu, 2008).

Toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadın ve erkeğin literatürdeki rollerine bakıldığında; eşitlikçi ve geleneksel roller ortaya çıkmıştır. Eşitlikçi rollere bakıldığında; kadın ve erkeğin aile, sosyal, mesleki, eğitim ve evlilik hayatındaki sorumlulukları eşit bir biçimde paylaşmalarıdır. Geleneksel rollerde ise kadın ve erkeğe farklı alanlarda sorumluluklar vererek iki tarafın da belirli bir inanışı gerçekleştirmesini beklemektedir. Kadının çocuk doğurma ve büyütme, evin temel ihtiyaçları olan yemek yapma, bulaşık yıkma ve temizlik yapma gibi işleri yürütme, önceliği her zaman eşi ve çocuklarının ihtiyaçlarına göre belirleme, ve bu süreçte kendi mutluluğu ve isteklerini yok sayma, iş hayatına katılımın

az olması gibi sorumluluklar atfedilmektedir. Erkeklere bakıldığında ise ev dışında çalışma, evin geçimini sağlama, maddi giderler ve ihtiyaçlar üzerinde kontrol sahibi olma, aileleri için zorluklara katlanma ve evi ayakta tutmakta görevli ev reisliği gibi sorumluluklar verilmektedir (Bhasin, 1994; Girginer, 1994).

2.1.2. Toplumsal cinsiyet kuramları

Toplumsal Cinsiyet kavramıyla birlikte birçok kuram ortaya çıkmış ve birbirinden farklı bakış açısıyla yaklaşmışlardır.

Cinsiyet rollerini ele alan ilk kuramlardan biri olan psikanalitik kuramda bu alanda çalışan birçok feminist yazarın da benimsediği gibi Freud'un söyledikleri kabul görmüştür. Freud toplumsal cinsiyeti ele alırken biyolojik cinsiyetten farklı olarak özellikle hayatın ilk dönemine atıfta bulunarak toplumsal cinsiyetin oluşumunda etkili olduğunu söylemiştir. Toplumsal cinsiyete dair öğretinin üç ile altı yaş arası ödipal dönemde ortaya çıktığını vurgulamıştır (Schroeder, 2007).

Psikanalitik kuramda Freud, toplumsal cinsiyetin kazanılmasında üç dönem olduğu belirtilmektedir. Çocukların cinsiyetler arasında var olan farklılığın farkına varmadıkları anlamlandırmadıkları ilk dönem olan 0 ay - 3,5 yaş arası dönemi kapsamaktadır. İkinci dönem ise çocukların artık cinsiyetler arsındaki farklılıkları anlamaya başladıkları 3 - 5 yaş arası dönemdir. Freud'a göre çocuklar bu dönemde artık kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkları anlamlandırmaktadır. Bununla birlikte beş yaş civarında da cinsel kimlikleri oluşmaya başlamaktadır. Çocuklar için cinsiyet farkını ortaya çıkaran durum penisin varlığıdır. Onlara göre, cinsiyet farkı penise sahip olmak ya da olmamaktır. Bu durum da kız çocuklarında "penis kıskançlığını" oluşturmaktadır. Freud'un penis kıskançlığı fikrine karşı Horney "rahim kıskançlığı" kavramını ortaya atmış ve erkeklerin doğurganlık özellikleri olmadığından erkeklerin başka alanlarda kendilerini yüceltme eğiliminde olduklarını savunmuştur. Bir yandan da Freud'un döneminde erkeklerin ön planda olduğu ve kadınların

günümüzde olduğu gibi ikinci planda kalmalarından dolayı kadınların erkek olmayı istemelerinin temelinde biyolojik eksikliklerinin değil yaşadıkları dönemin benimsediği yargıların yattığını ileri sürmüştür (Burger, 2006). Ödipal dönem olarak adlandırılan son dönemde kız çocukları girmek istedikleri kadınsı ilişkiden bir bebek sahibi olmayı istemekte iken erkek çocukları babalarıyla yaşadıkları korku dolayısıyla çatışmalardan vazgeçip babalarına benzemektedirler (Zeyneloğlu, 2008; Atış, 2010).

Edimsel koşullanma ile model alma ve taklit ile öğrenme sosyal öğrenme kuramında yer almaktadır. Sosyal öğrenme kuramlarından ilki olan edimsel koşullanmada; çocuğun cinsiyetine uygun olarak gösterdiği her hareket ödüllendirilerek hareketin tekrarlanması ve davranışa dönüşmesi nihai hedef olarak belirlenmiştir. Cinsiyete uygun olmayan bir davranış gerçekleştiğinde ise o davranış cezalandırılmaktadır. Bir diğer öğrenme olan model alma ve taklit ile öğrenmede; erkek çocuklarının babalarını ve erkek figürü olarak gördükleri insanları, kız çocuklarının ise anneleri ve kadın figürü olarak gördükleri insanları taklit ederek yaptıkları her hareketi pekiştirmeleri ve öğrenmeleri belirtilmektedir. Yapılan araştırmalar anne-babaların, öğretmenlerin, yakın çevre ve kitle iletişim araçlarının çocuklarının cinsiyet rollerini öğrenmelerinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Sosyal öğrenme kuramının cinsiyet rollerinin kuşaklar arasındaki aktarımında önemli bir yere sahip olduğu, bununla birlikte cinsiyet rollerinin net bir şeklide ayrıştırıldığı ve benimsendiği toplumlarda aktarımın kesintisiz bir biçimde devam ettiği görülmektedir (Zeyneloğlu, 2008). Toplumsal cinsiyet rolleri öğrenilirken anne babanın benimsedikleri roller ve bu rolleri çocuğa yansıtma şekilleri çocuğun cinsiyet algısını etkilemektedir, anneden ziyade babanın çocuğun toplumsal cinsiyet algısının şekillenmesinde daha fazla rol aldığı görülmektedir. Rust ve arkadaşlarının (2000) yapmış olduğu bir çalışmada çocuğun bir kardeşe sahip olup olmama durumu ya da hangi cinsiyette kardeşe sahip olması da rollerin kazanılmasında etken faktör olduğunu göstermektedir. Kardeşi olmayan çocukların aynı cinsiyetten kardeşi olan çocuklara göre

toplumsal cinsiyet yargılarına dair daha az katı olduğu; ancak farklı cinsiyetten kardeşi olan çocuklara göre ise daha fazla katı oldukları ifade edilmiştir (Güder, 2014).

Bir diğer kuram olan bilişsel gelişim kuramına göre; cinsiyeti etiketleme, cinsiyetin kararlılığı ve cinsiyetin değişmezliği dönemlerinde toplumsal cinsiyet rolleri oluşmaktadır. İlk dönem olan cinsiyeti etiketleme döneminde (2 - 3,5 yaş arası); çocuklar kız ya da erkek olduklarını bilmekte iken cinsiyetin kalıcılığını ve değişmezliğini henüz kavramamışlardır. Kendi cinsiyetleri söyleyebilirken karşılarındaki bir insanın cinsiyetini söylerken karıştırabilir. Cinsiyetin kararlılığı döneminde ise (3,5 - 4,5 yaş arası); çocuklar bir kişinin cinsiyetinin sürekliliğini anlamaya başlamışlardır. Ancak yine de fiziksel özelliklerden etkilenmektedirler. Örneğin; bir erkek çocuğu saçı uzayınca kız çocuğu olacağını düşünebilir. Kuramın son dönemi olan cinsiyetin değişmezliği döneminde ise; çocuklar cinsiyetin değişmezliğini ve cinsiyetin fiziksel görünüm ne olursa olsun değişmeyeceğini kavramışlardır. Bu dönemde çocuklar cinsiyetleriyle örtüşen davranışlar sergilemektedirler ve bu davranışları ödül ile pekiştirildikleri için değil cinsiyetleriyle tutarlı olduğu için yapmaktadırlar (Zeyneloğlu, 2008).

İnsanların algısını yapılandıran, yönlendiren ve bilgiyi içselleştiren bilişsel bir yapı olan şema, şematik bilgiyi işleme sürecinde seçici bir yol izleyerek, insanın var olan bilgiyi bütünleştirmesine ve ona anlam katabilmesine imkân vermektedir. Toplumsal cinsiyet şemasına göre bilgiyi işlemek, edinilen özellikleri ve davranışları "kadınsı" ve "erkeksi" olarak ikiye ayırmaktadır. Çocuk bilgiyi işleme sürecinden davranışa geçirme sürecine kadar bir yandan benlik kavramını kazanmaya çalışırken bir yandan da çevresine ve dünyaya adapte olup onu benimserken öğrendiği toplumsal cinsiyet şemasına göre hareket etmektedir. Örneğin; kız çocuğu erkek çocuğunun güçlü olduğunu öğrenmektedir. Bu şematiği öğrenen çocuk bu bilgiyi kendine ve kendi cinsiyetine yoğurmakta ve cinsiyetleri ayrıştıran insan olmaktadır. Cinsiyetleri ayrıştırarak hayata adapte olan insanlar yaşadıkları kültürün

kendilerinden istediği kadın ve erkek rollerine uyum sağlayarak dünyalarını iki cinsiyet üzerine kurmaktadırlar (Zeyneloğlu, 2008). Bu kurama göre, yüksek derecede erkeksi ya da kadınsı insanlar cinsiyet temellidir. Yani bu insanlar bilgiyi cinsiyet açısından algılamakta, değerlendirmekte ve düzenlemekte olup güçlü bir cinsiyet şemasına sahiptirler. Ancak bu duruma rağmen, androjen ya da cinsiyetsiz insanlar bilgiyi cinsiyetle alakalandırıp işlemeyip, insanları ya da nesneleri erkeksi ya da kadınsı olarak tanımlasalar dahi bu tanımlamaları bilgiyi yapılandırma ve tasnif etmede kullanmamaktadırlar (Burger, 2006).

İnsanın doğduğu cinsiyetin ötesinde geldiği toplumun kendisine yüklediği cinsiyet rolleriyle kabul görüldüğünü açıklayan kuramlardan bir diğeri de toplumsallaşma teorisidir. Bu kuram toplumsal cinsiyeti sosyal açıdan ele alarak bağlı bulunulan kültüre ve yaşanılan topluma göre değerlendirir (Connell, 1998). Toplumsallaşma teorisi iki cinsiyet arasındaki farklılıkların sonradan öğrenildiğini savunmaktadır. Küçük yaştan itibaren rollerle çevrili büyüyen bir çocuk çevresi tarafından dışlanmaktan korkan ve grup aidiyetinden mahrum kalmak istemediğinden kendisine dayatılan bu cinsiyet rollerini farkında olmadan özümsemektedir. Kültürlerarası farklılıklar insanların kabullendikleri ve savundukları cinsiyet ayrımcılığını bazen körüklemekte bazen de eşitsizliğe karşı hareket edebilmelerine imkân sağlamaktadır.

Bir diğer teori olan Marksist teoriler kadın cinsiyetine ikinci cinsiyet rolü olarak bakıldığına bu sebeple kadınların erkeklerden daha alt bir konumda yer aldığına atıfta bulunmuştur. Toplumsal sınıf ortaya çıkmadan önce kadının yeri erkekle eşit bir yapıdayken özel mülkiyet anlayışının oluşmasıyla kadının yaptığı iş değersiz görülmeye başlanmıştır. Marksist teori kabul gören toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle kapitalizmin kazanç sağladığını ve kadının ev içinde kalmasıyla emek sömürüsüne maruz kaldığını vurgulamıştır (Hartmann, 2006). Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya çalışmadan evvel yürütülen ve içselleştirilen sistemin değiştirilmesi gerekmektedir (Kasımoğlu, 2015). Değiştirilmeyen bir sistemin

çarklarından birinin oynaması sağlam bir temel üzerine kurulmayı ve değişimi engellemektedir.

Toplumsal cinsiyetin insanlığın varoluşundan itibaren her dönemin etkin gücü tarafından kendi çıkarlarını korumak amacıyla oluşturulduğunu ve zamana göre değişiklik göstererek evrildiğini savunan Post-yapısalcı teoriler toplumsal cinsiyetin farklılık gösterdiği görüşündedir (Schroeder, 2007).

Toplumsal cinsiyet rolü incelendiğinde yaklaşımlar birbirinden farklı olmakta; kadın rolü ve erkek rolü ya da eril ve dişil rol olarak açıklanmaktadır Genellikle cinsiyet rolü olarak da ifade edilmektedir (Connell, 2009).

Genellikle toplumlara bakıldığında her toplumun kendini yansıtan ve onu diğer toplumlardan ayıran özelliklerinin ve kültürünün olması, kendi değer yargılarını ve yaşantılarını anlama noktasında diğer toplumlar için önem arz etmektedir. Kültürünü oluşturmaya çalışan toplumların bunu kadın ve erkeğe belirli kalıplar belirleyip onları yapmalarını beklemeleri toplumsal cinsiyet rolünü ortaya çıkartmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin kökeni bakıldığında sadece toplumsal yasalar karşımıza çıkmamakta aileden başlayarak okul ve iş hayatı da süreci etkilemektedir. Geçmişten günümüze kadar varlıklarını muhafaza ederek gelen cinsiyet rolleri topluma nüfuz ettiğinden değiştirilemeyeceği ve biyolojik kökenli varlığını sürdürdüğü algısının kırılamayacağı düşünülmektedir (Saraç, 2013).

Toplumsal cinsiyet rolleri içerisinde duygusal birleşmeyi, rekabeti, reddedilmeyi barındıran harmanlanmış davranış örüntüleridir. İnsanın bir başkasıyla birlikte var olmasını anlatırken birbirlerine bağlanmaktan çok ayrıştırmayı hedef almakta bu sebeple toplumsal cinsiyete yönelik eleştiriler yapılmaktadır (Lindsey, 2015). Bir araya gelmeye çalışan insanların roller arasındaki çatışmalar sebebiyle birbirlerinden uzaklaşmalarına neden olabilmektedir.

Yine bu roller kadının ikinci planda kalmasına sebebiyet vermekte ve bu süreç kendiliğinden oluşmaktadır. Öğrenilmiş davranış kalıbı olarak hayata entegre olan ve kadınların farkına varmandan benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri öncelikli olarak kadınların kendilerine zaman ayıramamalarına, görevleri dışında hareket etmemelerine neden olmaktadır (Saraç, 2013).

Kadınların evdeki rollerinden sıyrılıp iş hayatına atılmaya başlamalarıyla birlikte çatışma ortamı oluşmuş ve toplumun tepkisi ortaya çıkmıştır. Çünkü kadının evde temel görevi olan annelik görevi sekteye uğramış ve ev içinde aksaklıklar meydana gelmiştir. Bu sebeple kadının hem iş hayatında yer alması ağır ilerlemiş hem de kadının kendisine biçilen roller gereği seçmesi dayatılan meslekler haricinde varlığını kabul ettirmesi ve sürdürmesi zaman almıştır (Ecevit, 1998; Aslan, 2006).

Türk kadını cumhuriyet döneminde seçme ve seçilme, eğitime katılma ve meslek seçme gibi birçok siyasi ve sosyal haklara Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptığı inkılâplar sayesinde ulaşmış ve toplumsal cinsiyet rollerinde önemli değişikler olmuştur. Bu durum kadının toplumda yeni bir kimlik kazanmasını sağlamıştır (Özkardeş, 2017).

2.1.3. Toplumsal cinsiyet ile ilgili yapılan çalışmalar

Toplumsal cinsiyet ile ilgili çalışmalara değinirken ilk olarak feminizmle karşılaşılmaktadır. Feminist hareketlere bakıldığında kadının geçmişten günümüze yaşadığı dönemler görülmektedir. Fransız İhtilalinin yaşanmasıyla bazı feministlerin kadının toplumda sürdürülen bu yerini bir sorun olarak görmeleri; bu alanda daha çok çalışmaya başlamalarına neden olmuş ve kadına verilen rolün değişmeye başladığı görülmüştür. Sanayi Devriminin de etkisiyle kadınların ekonomik bağımsızlıklarını ellerine almaları, evde sadece anne ve ev kadını olarak görülmemeleri ve yasal haklarına da ulaşmaları toplum içerisinde dengeleri değiştirmiştir (Donovan, 2013). Feminist hareketlerde dönemleri ifade etmek için "dalgalar" ifadesine yer verilmektedir ve bu dalgalara bakarken karşımıza ilk çıkan kişi birçok insan

tarafından ilk kadın savunucusu olarak adlandırılan Mary Wolstonecraft'tır. Fransız İhtilalinden esinlenerek 1972 yılında Kadın Hakları Savunucusu adlı eseri ortaya çıkarmış böylelikle kadın erkek eşitliği üzerine birçok eser kaleme almıştır (Sen, 2017).

Kadınların erkeklerle eşit olarak yaratıldığına dikkat çeken ve bunun üzerine ağırlık vererek eşitliğe dair çalışmalar yürüten ilk dalga feministlerin sonrasında 1960'lı yıllardan sonra ikinci dalga feministleri ortaya çıkmıştır. Günümüzde geçerliliğini sürdüren ve kadının kendinin farkına varmasına katkı sağlayan feminist yayınlar, sığınaklar ve kadın çalışmaları gibi kuramların oluşmasında etkili olmuşlardır (Donovan, 2013). 1949 yılına bakıldığında kadına biçilen rol muhafazakâr ve ataerkil bir görüşün hüküm sürdüğü, sadece anne ve ev kadınlığı üzerine kurulu bir düzendir. Feminizmin basit davranışlara indirgendiği, kadınların yaşadıkları ve içinde kaldıkları durumları sözde inceleyen ve bunun için çalışan birkaç grup ve kişiden ibaret olan bir dönemdir. Daha çok kadının kendi bedeni üzerinde söz hakkı olduğunu savunmuşlardır. Bu dönemde ikinci dalganın en önemli temsilcisi ise 1949 yılında yayımladığı *Le Deuxième Sexe (İkinci Cinsiyet)* adlı kitabıyla feminist teorinin çıkışı olarak bilinen Simone de Beavoirdir (1908-1986) (Saygılıgil, 2016).

Üçüncü dalga feministler ise 1990'dan sonra ortaya çıkarak etkilerini göstermiştir. Diğer dalga feministlerinden farklı olarak toplumsal cinsiyet kavramını heteroseksist olarak ele almışlar, bu alanda çalışmalar yürütmüşlerdir. Toplumda her kesim tarafından ezilen lezbiyen kadınları ya da diğer trans kişilerin ezilmişliklerine ve dışlanmalarına değinerek başka bir boyutta toplumsal cinsiyeti değerlendirmişlerdir (Firestone, 2003).

Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili yurt dışında yapılan bazı çalışmalara bakıldığında; McDonalt (2000) sosyal kurumların doğurganlık düzeyi, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve toplumsal cinsiyeti ele alan bir çalışma yürütmüş ve araştırmanın sonuçlarına göre; ülkelerin gelişmişlik düzeyi artıkça toplumsal cinsiyet eşitliğinin yükseldiği ve doğurganlık düzeyinin ise oldukça düşük olduğu görülmüştür.

Erkekler üzerinde yapılan bir araştırmada cinsiyet rolü stresi, uyuşturucu kullanımı ve eşe karşı kötü muamele ilişkilendirilmiştir. Copenhaver, Lash ve Eisler (2000)'in bulgularına göre; genel davranışlarının toplumsal cinsiyete bağlı strese nedeniyle oluştuğu; madde kullanımının ve eşe yönelik sözel ve fiziksel kötü muamelenin artmasında toplumsal cinsiyet rollerine bağlı stresin sebep olduğu görülmüştür.

Duffy, Warrer ve Walsh (2001) ise 597 lise öğrencisi ve 36 öğretmenden oluşan bir grupla araştırma yürütmüştür. Bu araştırmada gözlem yoluyla sınıf içi organizasyonu değerlendirmeyi amaçlamıştır. Edindiği bulgulara göre ise erkek edebiyat-dil öğretmenleri, kadın edebiyat-dil öğretmenleri ve kadın matematik öğretmenlerinin kız öğrencilere kıyasla erkek öğrencilerle daha fazla etkileşim içinde olduğu sonucu oluşmuştur.

Lenes (2012) yakın ilişkilerde önyargıları inceleyen bir araştırma yapmış ve toplumsal cinsiyet rollerinin dayattığı stresin, öfke ve şiddetle ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Yine aynı araştırmada kadınların toplumsal cinsiyet rollerine dayalı streslerinin beden ve ruh sağlıklarının arasında ilişkili olduğu görülmüştür.

234 üniversite öğrencisi üzerinde toplumsal cinsiyet kaynaklı stres-kaygı-öfke ilişkisini inceleyen Sherman (2010), toplumsal cinsiyet olarak ele aldığı erkekliği ilişkilendirdiği stres, kaygı ve öfkenin, tüm toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle ortaya çıktığı kanısına varmıştır.

2008 yılında Tang akademik başarı, bilgisayar kullanımı ve toplumsal cinsiyet ilişkisini içeren bir araştırma yürütmüş ve 275 ortaokul öğrencisi üzerinde çoktan seçmeli bir sınav uygulamıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre ise; toplumsal cinsiyetin akademik başarı elde edilmesinde bir etkisi olduğu ve erkeklerin kızlara göre daha iyi performans sergilediği görülmüştür.

Warrington ve Younger'in (2000) yürütmüş olduğu bir çalışmada ilköğretim öğrencilerinin meslek seçimine ilişkin tercihlerini belirlerken bu seçimde toplumsal cinsiyet

rollerine göre uygun mesleklere yönelerek toplumun belirlediği kalıplaşmış cinsiyet rollerinin dışına çıkmadıkları sonucuna varılmıştır.

Azerbaycan ve Türkiye'de kadınların çalışmasına yönelik tutumları inceleyen Qualiyeva (2012) her iki toplumda da ataerkil düşüncenin hakim olduğunu, erkek çocuklarının kız çocuklarına kıyasla eğitim hakkında öncelikli olduğu; toplum bazında yapılan çalışmalar, soysa-ekonomik düzeyin artması ve eğitim almaya gerek duyan çocuklara dair olanakların arttırılması gibi etmenlerle kız çocuklarının eğitimlere ulaşabildiklerini söylemiştir. Kadınların çalışma hayatına girmelerinin toplum tarafından eskisi kadar engellenmemesine rağmen kalıpyargıların içselleştirilmesinden dolayı kadınların kendilerini ev işlerinde hala daha tek sorumlu olarak görmelerine neden olmaktadır.

2010 yılında Uluşen'in yapmış olduğu çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyetçi bakış açısı değerlendirilmiş; toplumun cinsiyetçi bakış açısına sahip olduğu ve birçok alanda (ekonomik destek, özgürlük, miras, eğitim ve beslenme gibi) eşitsizliğin ve ayrımcılığın devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarına bakan Çelik, Pasinlioğlu, Tan ve Koyuncu (2013) üniversite öğrencilerinin orta düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği tutumu olduğu bulgusuna ulaşmış ve özellikle anadolu/düz lise mezunu olan öğrencilerin diğer lise mezunu öğrencilere kıyasla cinsiyet eşitliği tutumlarının fazla olduğu sonucuna varmışlardır.

Ar'ın (2014) Beypazarı/Ankara'da yapmış olduğu toplumsal cinsiyete yönelik algı araştırmasında edinilen bulgularda; erkeklerin kadınlara göre daha az risk algısı edindikleri, kadınların stres oranının % 42,5 iken; erkeklerde bu oranın % 52,5 olduğu görülmüştür. Ar'a göre bu sonucu ulaşmada etken faktör erkeklerin kendilerine biçilen babalık rolünün fazla stres oluşturmasıdır.

Ev işleri, doğurganlık ve toplumsal cinsiyet bakış açısını değerlendiren bir araştırma yürüten Berktaş (2015); 25-34 yaş arası toplumsal cinsiyet eşitlik düzeyleri fazla olan

kadınların doğurganlık konusunda daha az istekli olduğu; 35-44 yaş aralığındaki kadınların ise toplumsal cinsiyet eşitliği ile doğurganlık arasında anlamlı bir ilişki olmadığına dair bulgulara ulaşmıştır.

Odabaşı-Koç (2017) ise lise sosyoloji ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliğini incelemiş ve araştırma bulgularında kitaplardaki görsellerde kadınların erkeklere göre daha az yer aldığı, meslek çeşidinin erkeklere kıyasla kadınlara daha az sunulduğu ve bilim, ticareti yönetim, spor, siyaset gibi alanlarda kadının ikinci plana atılarak erkeğin ön safta gösterildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra kadınlara ev içindeki çocuk bakımı, ev temizliği gibi işler verilirken erkeğe ev dışında evi geçindirme gibi işlerin verildiği; kadının topraklar erkeğin devletle ilişkilendirildiği görülmüştür. Erkeğin güçlü, akıllı, koruyan ve güvenilir olma; kadının, kollanılan, yardıma muhtaç, korkak, şefkatli, narin ve zayıf nitelikli olarak gösterildiği; erkeğin aklı ile kadının ise beden ve güzellikle anıldığı ve erkeğin mavi kadının da kırmızı renkle belirtildiği birçok eşitsizlik ve cinsiyetçi tutum belirtilen kitaplarda varlığını göstermektedir.

Acar-Erdol ve Gözütok (2018) ise öğretmen adaylarına yönelik bir program hazırlamış ve onlarla toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında çalışma yürütmüştür. Araştırmada ön test ve son test kullanılmış ve programın etkililiğine dair bulgu elde edilmek istenmiştir. Program neticesinde ise toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi alan öğretmenlerin eğitimi almayan öğretmenlere kıyasla toplumsal cinsiyet eşitliği düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kağıtçıbaşı ve Kansu'nun (1991) ailede cinsiyet rollerinin sosyalleşmesine ilişkin yaptıkları çalışmada ise, kadınların erkeklere kıyasla geleneksel cinsiyet rollerini daha fazla benimsedikleri görülmüştür.

Toplumsal hayatın birçok alanında kadına ve erkeğe dayatılan cinsiyet rolleri erkeğin kadından daha değerli bir konuma yükselmesine ve kadının aleyhine bir ayrımcılığın oluşmasına ve eşitsizlik modelinin devam etmesine neden olmaktadır. Ortaya çıkan bu

eşitsizlik modeli çalışma hayatında fırsatlara ulaşmadaki eşitliği, eşit işe eşit ücreti, sağlık hizmetlerinden faydalanmayı, eğitim ve meslek seçimi gibi kendini her alanda göstermektedir. Tüm bu ve buna benzer etmenler bir araya geldiğinde toplumsal statü eşitliğini yok sayarak ortadan kaldırmaktadır (Akın, ve Demirel, 2003).

Baykal'ın (1988) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin düşüncelerini içeren araştırmasında, çalışmaya hayatına katılan annelere sahip öğrencilerin çalışmaya hayatına girmeyen annelere sahip öğrencilere kıyasla eşitlikçi rolleri daha fazla savundukları ve bu rollere sahip oldukları görülmüştür.

Cinsiyet rollerinin pekiştirilmesinde arkadaş grupları oldukça etkili rol oynamaktadır. Özellikle okulöncesi ve ilkokul döneminde çocukların yaptıkları davranışların pekiştirilmesi ya da caydırılması amacıyla ödüllendirildikleri ve cezalandırıldıkları görülmüştür. Çocuklar cinsiyetlerine uygun olarak belirlenen davranışları yaptıklarında arkadaşlarından olumlu dönüşler alarak davranışı pekiştirmekte, belirlenen kalıpların dışında davrandıklarında ise aldıkları olumlu davranışları azalmaktadır. Çocuklar sadece kendi cinsiyetindekilerle oynayarak, oyunlarını kız ve erkek oyunu olarak ayırarak; içlerine karşı cinsten bir çocuğu almayarak belirlenen kalıplar üzerinden hayatlarını sürdürmeye devam etmektedir. Böyle kardeşler ya da başka arkadaş grupları arasında da toplumsal cinsiyet rolleri pekiştirilmektedir (Zeyneloğlu, 2008). Küçük yaşta bir gruba ait olmaya çalışılarak öğrenilen ve pekiştirilen roller yaşamın ilerleyen yıllarında daha tutucu bir şekilde varlığını sürdürebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri çocuğun gelişiminin ilk yıllarında aile ve yakın çevre ile oluşmaktadır. Okul döneminin başlamasıyla birlikte gerek öğretmenlerin gerekse arkadaşlarının tutumlarıyla çocukların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları şekillenmeye başlamaktadır. Genellikle öğretmenler çocukların cinsiyetine bakılmaksızın söz dinleyen ve pasif bir yapıya sahip olmalarını isterken bağımsız olmalarını ve buna bağlı olarak taşkınlık çıkarmalarını istememektedirler. Kız çocukları istenilen bu rollere erkek

çocuklarına kıyasla daha kolay uyum sağladıklarından okulu erkek çocuklarına göre daha çok sevmekte ve akademik başarıya daha kolay ulaşmaktadır. Öğretmenler çocukların ileriki dönemlerinde yakaladıkları akademik başarının temelini eğitimin yıllarında gösterdikleri cinsiyet rollerine uygun kalıplarla oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda öğretmenlere yönelik çalışmalarla çocuklara ailelerinde ve yakın çevrelerinde öğretilen cinsiyet kalıplarının çocuklar üzerindeki etkisinin değiştirilebileceği düşünülmektedir (Burt ve Scott, 2002).

Cinsiyet rollerinin pekiştirilmesinde etken olan bir diğer faktör ise kitle iletişi araçları ve özellikle televizyondur. Çocuklar televizyonu gerçek olarak algılamakta ve kabul etmektedir. Televizyonda gördükleri herhangi bir olayı veya durumu hiçbir süzgeçten geçirmeden içselleştirmektedir. Bu sebeple televizyon seyreden çocukların geleneksel cinsiyet rollerine sahip oldukları düşünülmektedir (Zeyneloğlu, 2008).

Toplumsal cinsiyet ile ilgili araştırma yapan birçok araştırmacı bir toplumun devamlılığının sağlaması için kadın ve erkeğin eşit bir şekilde bireyselleşmesi gerektiğini düşünmektedir. Kadınların bireyselleşmeyi terk etmeleri durumunda toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili yapılan tüm çalışmaların neticesinde nihai hedefe dair umutların yok olması toplumun ihtiyacı olan duygusal ihtiyaçlardan vazgeçilme riskini ortaya çıkarmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki bireyselleşme istediğinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile sağlanacağı ve toplum içindeki refahın kendisini koruyacağı ifade edilmektedir (Worel, 2001).

Toplumsal cinsiyet ile ilgili yapılan tüm bu araştırmalarda ortaya çıkan sonuç toplumsal cinsiyetin gerçekte insanların ortaya çıkardığı ve onların sosyo-kültürel yapılarına, kültürlerine, zamana ve aileden aileye değişkenlik göstererek aslında değiştirilebilen bir durum olduğudur (Zeyneloğlu, 2008).

Dünya genelinde ülkelerin toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesine ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik yaptıkları çalışmalar neticesinde Dünya Ekonomik

Forumunun 2018 yılına ait yayınladığı toplumsal cinsiyet eşitliği raporuna göre 153 Dünya ülkesi cinsiyet eşitliğine göre sıralanmış ve listenin ilk sırasına İzlanda, Norveç ve Finlandiya yerleşmiştir. Listenin son sırasında Suriye, Irak, Pakistan ve Yemen bulunurken ülkemiz ise 130'uncu sırada yer almıştır (Euronews. (2019).

2.2. Suç ve Suç Korkusu

2.2.1. Suç ve suç teorileri

Literatürde suç kavramı açıklanırken birçok alanda kriminoloji kavramıyla birlikte ele alınmıştır. Bu sebeple öncelikle kriminolojinin tanımlanması gerekmektedir. Kriminoloji kelimesi ilk kez, temel çalışması 1879'da yayınlanan Fransız antropolog Topinard tarafından kullanılmış olmakla birlikte "kriminoloji" adlı eseri ilk yayınlayan kişi Garogalo'dur. Suç konusundaki çalışmaların kökenine inildiğinde ise Platon'un "Kanunlar" adlı eseri karşımıza çıkmaktadır. Kriminolojinin gelişmesine katkı sağlayan tüm bu isimler arasında "Kriminolojinin babası" olarak bilinen Cesare Lombroso, Edwin H. Sutherland ile birlikte suç eğer sosyal bir fenomense, kriminolojiyi bilginin asıl yapısı şeklinde ifade etmektedirler. 18. yüzyılda "Suç ve ceza" adlı eseriyle Beccaria suçu mitoloji olmaktan öteye taşımış, suç ve suçun sosyal problemlerini de gün yüzüne çıkartmıştır. 20. yüzyıla bakıldığında kriminolojini temelini sosyolojik olaylar oluşturmaktadır. Suçun meydana gelişi, gelişimi ve kontrolü ile bağlantılı, gerçek görünüş şekilleri ve durumların mümkün oldukça serbest analizleri kriminolojiyle ilgilidir. Bu da kriminolojinin disiplinler arası bir bilim olduğunu göstermektedir (Demirbaş, 2012; İçli, 2013).

Dönmezer'e göre suç, topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem olarak nitelendirilirken TDK'ya göre; törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış şeklinde tanımlanmaktadır (Dönmezer, 1984). Lombroso suçun doğum ve ölüm gibi normal bir hadise olduğunu savunmuştur. Durkheim'da Lombroso'nun görüşünü desteklemekle birlikte suçtan arınmış bir toplumun var

olamayacağını, yaşamın getirisi olan kaosun hayatın içinde bulunması gerektiğini söylemiştir (Durkheim, 1994). Suç, toplumlarda asırladır var olmasına ve var olmaya devam edecektir çünkü suç dinamik bir olgudur ve yaşanılan toplumun getirdikleriyle şekil değiştirmektedir. İnsan var oldukça suç da varlığını sürdürmeye devam ederken suç korkusu kavramı yeni yeni ele alınmaya başlanmış bir konudur.

Antik Dönemin ünlü filozoflarından Platon'a göre ruhun hastalığı olarak anlatılan suç eylemi tutku, haz arama alışkanlığı ve bilgisizlik nedenleriyle ortaya çıkmıştır. Aristo ise suçun ortaya çıkmasında toplumsal değişimler ve yoksulluk olduğunu ileri sürmüştür (Yavuzer, 2001). Suç işleyerek toplumsal düzenin bozulmasına sebep olan kişiye toplumun yaptırımda bulunması kaçınılmaz olup yaptırımın kişiyi kınaması ile birlikte işlediği fiil nedeniyle acı çektirmek ve bozulan düzeni bu yöntemle eski haline getirmesi amaçlanmaktadır (Taşkın ve Zengin, 2004). Düzeni sağlamak amacıyla hukuk kurallarına uymayan kişilere uygulanan bu yaptırım ise ceza ile tanımlanmaktadır (Şafak, 2004).

Kriminoloji, Haskell-Yablonsky için suç ve suçluların sistematik bir çaba sarf ederek bilimsel incelenmesi iken, Taft'a göre kanunlarda tanımlanmış ve suç olarak belirlenmiş eylemi gerçekleştiren suçluya ilişkin araştırmalardır. Sokullu ise kriminolojiyi suçu bir bütün olarak ele alan; suçu oluşturan davranışların nedenlerini inceleyen ve bu nedenleri önlemeye dair ne tür çalışmaların yapılması gerektiğini belirlemeye çalışan, ortaya çıkan sonuçlarla ceza adalet sisteminde suçla mücadele eden örgütlere yol gösteren bilim dalı olarak ifade etmektedir (Sokullu, 2013). Kriminolojinin görevi ise, suçun, suçluluğun, suçlunun, suçlu topluluğunun, mağdurun ve sosyal kontrol organlarının araştırılması ve yetişkin suçluluğu, genç suçluluğu ile sosyal sapmanın önlenmesi ve kontrol yapısının geliştirilmesidir (Schneider, 1993; Mergen, 1995).

Toplumda kültürün belirlediği örf, adet, gelenek, görenek ve hukuk kurallarına uymayan davranışlar sapmış davranışlar olarak adledilmektedir. Suç da davranışın sapmış bir

biçimi olarak görüldüğünden sapmış davranışın tanımını yapmak güçtür. Schmallager'e göre, sapmış davranış sosyal normları ihlal eden veya ortalamadan istatistiksel olarak farklı olan insan faaliyetidir. Siegel'e göre, suç ve sapma davranışları birlikte anılsalar bile tüm suçlar sapma ve tüm sapmalar suç olarak tanımlanmamaktadır (İçli, 2013). Bir davranışın suç olarak kabul görmesi ve suçlu tanımının ortaya çıkması o toplumun olguyu nasıl gördüğü ile alakalıdır.

Suçun ve suçlu davranışının ortaya çıkmasında bireysel ve toplumsal olmak üzere birçok sebep etki etmektedir. Araştırmacılar ve yetkililer bu nedenleri incelenmeye başladığında birçok açıdan değerlendirmektedir. Geçmişten günümüze kullanılmış ve geçerliliği olan biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve sosyopsikolojik teoriler varlıklarını sürdürmektedir.

Biyolojik teorilere bakıldığında İçli'ye göre insanlık tarihi boyunca çeşitli fiziksel özellikler ve şekil bozuklukları insanın "şeytani" niteliklerini göstermiştir. Eski dönemlerde suçlunun fiziksel olarak diğerlerinden kötü anlamda farklı olan kişinin o suçu işleme olasılığının daha fazla olduğuna inanılırdı. Franz Gall ömrünün 20 yılını akıl hastaları ve mahkumlar arasında geçirerek onların kafa şekillerini çizmiştir. Vücut özelliklerinin insan davranışlarını etkilediğini varsayarak çeşitli insan karakterlerini sınıflandırılmıştır. 18. yüzyılın ortalarından itibaren suçun nedenleri araştırılırken biyolojik faktörler ön plana çıkmıştır.

Bu teoriler yapısal bozukluğu temel alan görüşler ve vücut yapısını temel alan görüşler olarak iki ana başlık altında ele alınmıştır. Yapısal bozukluğu temel alan görüşleri incelerken ilk olarak Lombrosso karşımıza çıkmaktadır. Lombrosso, suçlunun belirlenmesinde fiziksel özelliklerinin incelenmesinin yeterli olduğunu ve biyolojik özelliklere bakarak bir insanın suçlu olup olmadığı veya olup olmayacağının belirleneceğini iddia etmiştir. Lombrosso bu savını suçlu kişilerin fiziksel özelliklerini inceleyerek ortaya atmıştır. Çünkü ona göre suç

işleyen kişiler suçlu olarak doğmakta ve onları suç hayatına iten fiziksel etmenlere kalıtım yoluyla sahip olmaktadırlar. Bu teoriye birçok bilim insanı karşı çıkmakla beraber onu destekleyenler de olmuştur. Lombrosso'yu asıl eleştiren ve ondan daha gelişmiş bir istatistiki yöntem kullanarak, suçlu tipin tanımının yalnızca kafatası ve beden yapısı incelemesiyle yapılamayacağını kanıtlayan Charles Goring'dir. Goring'in yaptığı bu incelemede Lombrosso'nun tanımladığı fiziksel suçlu tipinin varlığına dair hiçbir ipucu bulunamamıştır. Goring'e göre suçlu davranış zeka bozukluğu ile ilintilidir ve bu durum kalıtımsaldır.

Lombrosso'ya ileriki dönemde destek olan Ernest Hooton 17.076 farklı tip suçlu kişiler üzerinde araştırma yaparak farklı suçların farklı vücut özellikleri olduğunu ileri sürmüştür. Hooton, Darwin'in Evrim teorisini baz alarak suçun tamamen yok edilebilmesi için, zihni, bedeni ve ahlaki yönden toplumsal çevreye uyum sağlayamayan kişilerin sosyal hayattan tamamen çıkartılmaları ve tecrit edilmeleri gerektiğini savunmaktadır çünkü suçluların biyolojik ve sosyal yönden eksikliği olan kişiler olduğunu ayrıca bu eksikliklerin yanı sıra kalıtımsal bir durum olan fiziksel ve zihinsel düzeyleri düşük olan kişilerin de bulunduğunu düşünüyordu (İçli, 2013; Sokullu 2013).

Vücut yapısını temel alan görüşlerde ilk olarak Ernst Kretschmer çalışmalara başlamış ve fiziksel yapıyı astenik, atletik ve piknik olmak üzere 3 tip fiziksel yapı ortaya atmıştır. William Sheldon ise vücut tipini temel alarak bir görüş ortaya atmıştır. Bu 3 tipe göre suçlar da sınıflandırılmaktadır. Teoriyi asıl geliştiren kişi William Sheldon'dur. Sheldon çalışmasında dış görünüş üzerinden bir sınıflama yapmış ve suçun insan embriosundan kaynaklandığını ileri sürmüştür. Onun grupları endomorfik, mezomorfik ve ektomorfik olarak 3 tip sınıflanmış ve bu tipler arasından kesin bir çizgi çizilmemiştir (Demirbaş, 2012; İçli, 2013; Sokullu 2013). Sheldon bilim insanı kimliğinin yanı sıra psikolog olduğundan vücut yapısıyla psikiyatrik bozukluklar arasında ilişki olduğuna inanmış ve bu teorisiyle oldukça

eleştirilmiştir. Daha sonrasında Sheldon ve Eleanor Glueck bir çalışma yapmış ve 4. tip olarak dengeli tipi eklemişlerdir (Glueck, 1950).

Psikolojik yaklaşımlar da biyolojik yaklaşımlar gibi suçluluğu toplumdan ziyade bireyde aramaktadır. Psikologlara göre suç, insanın iç kontrol mekanizmalarının, insanın bir takım duygularını tatmine yönelmiş olan bilinç dışı eğilim ve içgüdülerinin ya da diğer bir tabirle ilkel, saldırgan ve anti-sosyal güdülerini sınırlayamadığı için, bir kişilik bozukluğu olarak ortaya çıkmaktadır (Beşe, 2013). Freud, sosyalleşme sürecinden geçmemiş bireyi potansiyel bir suçlu olarak görmektedir; çünkü insanlar doğuştan bencildirler ve kendilerini düşünüler. Bu sebeple ben merkezli bir hayat tarzını yaşayan ve içinden gelen arzulara göre hareket eden bireyler toplum içerisinde uyum sağlayamaz ve toplumsal kurallarla çatışma içine girerler Freud'un literatüre kazandırmış olduğu kişiliğin üç parçası olan id, ego ve süperego kavramları bireyin toplumsal çatışmalarını ve toplum kurallarına uyumunu açıklamakta uzmanlara yardımcı olurken davranışı kontrol etme işlevi de görmektedir. Freud suç teorisine fazla yoğunlaşmamış, kişinin çocukluğundan kalan Oedipus kompleksinin bilinçsiz suçluluk duygusu ile suçluluğu ilişkilendirmiştir. Araştırmacılar suçlu bireyin yaşamı incelendiğinde kusurlu bir süperegoyu oluşturacak koşulların var olduğunun görüleceğini savunmaktadırlar (Nietzel 1979; İçli, 2013).

Bazı psikanalistler ise sevgi, beslenme ve ihtimam gibi aile içerisinde karşılanabilecek ihtiyaçların yokluğunu özellikle ebeveyn yoksunluğu telefi etmek adına suç işlendiğini ileri sürmektedirler (Taft, 1950).

Sosyolojik teoriler literatürde farklı sınıflandırılmakla birlikte iki esas temel üzerinde yer almaktadır; yapısal teoriler ve alt kültür teorileri (Sokullu, 2013). Burkay'a göre suçluluğun temelinde kültür çatışması yer almaktadır ve bu teorileri açıklarken sadece dış etmenlere ağırlık verilmelidir. Sosyolojik teorilere genel olarak bakıldığında Durkheim'ın etkileri görülmektedir. Durkheim, suçun tüm toplumlarda her türde görülebileceğini; suç

olmayan bir toplumun var olmadığını savunmuştur. Toplumun tüm zamanlarında ve her kesiminde bazı davranışlara karşı tepki olarak ceza uygulandığı bu yüzden de suçluluğun normal olduğunu; eğer suçluluğun kapsamı belirli bir sınırı aşarsa bunun hastalık olacağını ve anomi ile sonuçlanacağını belirtmiştir. Anomi bir kuralsızlık, normsuzluk duygusu olup yıkıcı davranışlarla sonuçlanan bir haldir (Demirbaş, 2012; İçli, 2013). Merton ise gerçekleştirilmeyen istek ve arzuların kişilerde sapma davranışına yol açmasına ve toplumun hâkim olan ahlakının reddine bunun sonucunda da anominin olacağını savunmaktadır (Merton, 1957-1979). Yapısal teori de ayrıca Albert Cohen'in görüşüne göre sosyal tabakalaşmanın yol açtığı statü farkı suçun oluşmasına neden olmakta ve herhangi bir yönelime hizmet etmeden tepki oluşturmaya yöneliktir. Vold ise toplumu oluşturan her grubun bireysel çıkarları olduğundan, var olan çıkarların bir yerlerde mutlaka kesişip çatışma başlattığından ve kanunlar nezdinde suç olarak eyleme döküldüğünden bahsetmektedir.

Alt kültür teorileri ise suçu alt kültür grupları bakımından incelemekte ve daha çok çocuk veya genç çetelerin yer aldığı alt sınıf üyelerine odaklanmaktadır (Hagan, 2013). Toplumu var eden heterojen kültürlere özgü anlamlar, değerler ve davranış kalıplarıdır. Egemen kültür ile alt kültür arasındaki farklılık sonucunda oluşan izolasyon alt kültürün suça yönelmesine neden olmaktadır. Miller ise düşük gelir düzeyine sahip kültürün varlığını korumak ve kendini üst gruba ait hissedebilmek için suça yöneldiğini söylemektedir.

Sosyopsikolojik teoriler ise sosyal etkileşim sebebiyle belirli suç şekillerinin öğrenilerek varlıklarını sürdürdüklerini savunan teorilerdir. Suçun taklit yoluyla öğrenildiği ve geliştirildiği düşünülmektedir. En başta aile içerisinde görerek taklit edilmeye başlanarak sosyal etkileşimle pekiştirilerek kanıksanan suç davranışlarıdır. Kontrol teorilerinde Eysenck, suç davranışının pekiştirilmesinde aile ve soysa ortamın önemli olduğunu ancak suçu oluşturan asıl etkende soyaçekimin önemli rolü bulunduğunu söylemektedir. Eğer birey yaptığı suç davranışından hemen sonra cezalandırılırsa haz evresini kısa süre yaşar ya da ceza

olarak yaşamaktadır. Böylece suça yol açan davranışlar daha az tekrarlanır, ancak suçlu davranışın cezası hemen verilmezse davranış kendini tekrar etmektedir (Sokullu, 2013). Walter Reckless ise iç ve dış sınırlamalar olmadığı sürece suçun devam edeceğini vurgulamaktadır. Topluma ait olan kültürel normların suçu durdurabileceğini, ancak heterojen bir toplumda kuralların her grup tarafından kabul edilmediği durumlarda suç davranışının yok olmayacağı söylenmektedir. Freud'un süperegosunun bu süreçte devreye girip bireyin suç davranışından bulunmasını sınırlandırabileceği düşünülmektedir. Lawrance Kolhberg, insan yaşamında ahlaki gelişim ve olgunlaşma için bazı aşamaların olduğundan bahsetmektedir. Birey bu aşamaları sırasıyla tamamlayamazsa ya da bir aşamada kalıp ilerleyemezse suç davranışına yönelmektedir. Şikago Okulunun sembolik etkisiyle ortaya çıkan sosyal damgalama teorisinde okul, geleneksel bağların zayıf olduğu, yüz yüze etkileşimin kaybolduğu, iç ve dış göçlerin yoğun olduğu kentlerin suçlu davranışı için uygun zemin oluşturduğu bir yerdir. (Aksoy, 2007). Becker onaylanmayan davranışın sapma olduğunu ve yapılan eylemden değil toplumun bahsedilen eyleme verdiği tepki olarak tanımlandığını söylemektedir (Gölbaşı, 2007). Bireylerin sapkın veya suçlu olarak etiketlenmeleri onların toplumdan dışlandıkları yönünde bir duyguya kapılmalarına sebebiyet vermekte, ortaya çıkan bu duygu ise bireylerin suçlu gruplarla ilişkiye girmesinde ve suç işleme olasılığının yükselmesinde etkili olmaktadır (Kızmaz, 2005).

2.2.2. Suç korkusu ve yaklaşımlar

Suç korkusu üzerine literatürde birden fazla tanım bulunmaktadır. Her bilim kendi alanına uygun şekilde bir tanımlama getirmiştir. En genel anlamıyla suç korkusu kişilerin başına bir şey geleceği korkusudur (Kul, 2013). Bir diğer ifadeyle aslında mağdur olmaktan duyulan korkudur. Kırsal alandan kent hayatına girmek, nüfusun artması insanları mağdur olabileceği düşüncesine itmiştir. Kalabalıklaşan yaşam alanları, tekinsiz semtlerin fazlalaşmasına ve sokak suçlarının artmasına neden olmaktadır. Topluma hakim olan kültür

de bireyin mağduriyetini bazen artırmakta ve güçlükle evden çıkmasına neden olmaktadır. (Visser, Scholte ve Scheepers, 2013).

Suç korkusu kavramı, ilk defa 1930'larda Amerikan dergilerinde suçlu davranışlarına karşı toplumun tepkisini anlama ve açıklamaya yönelik yapılan çalışmalarda yer bulmuştur. Suç korkusu kavramı, Avrupa'nın dikkatini ise ancak 1960'larda çekmeyi başarmıştır. İlerleyen zaman ve gelişen teknolojiyle beraber suç korkusu kavramına ilgi artmış, elde edilen verilerle suç korkusu, ölçülebilen ve çözüme daha yakın bir konu haline gelmiştir (Çardak, 2012).

İnsanın biyolojik bir varlık olmasının yanı sıra sosyal bir yönünün de bulunduğu tartışmasız bir gerçektir. Birey sadece genetik geçmişi ile değil içinde yaşadığı fiziksel çevre ile de şekillenir. Bu şekillenme ile beraber kişilerden toplum içindeki kurallara uymaları beklenmektedir (Üresinler, 2005).

Suç korkusu, suça ve suçla ilişkili sembollere yönelik korku ya da kaygıyı içeren olumsuz duygusal bir tepki olarak tanımlanır (Ferraro, 1995). Suç korkusu birden fazla tanımla ifade edilirken Dolu ve arkadaşları suç araştırmalarının yanı sıra üzerinde durulması gereken ve suçtan bağımsız bir şekilde ele alınması gereken önemli bir problem olarak açıkla maktadırlar (Dolu, Uludağ ve Doğutaş, 2010). Suç korkusu disiplinler arası perspektiften ele alınmış olan çok boyutlu bir kavramdır. Korku duygusunun ortaya çıkmasında söz konusu tehditle baş etmek için kişinin kaynaklarının veya becerilerinin yetersiz algılanması önemli bir etkendir (Halperin, 2016). Suç korkusu, olası bir kayıptan kaçınmak için koruyucu davranışları tetiklediğinden her zaman olumsuz sonuçları olan bir duygu olarak değerlendirilmemelidir (Clark, 2003). Suç korkusu hem bireysel hem de toplumsal etkiler ortaya çıkaran bir duygudur. Bireysel düzeyde suç korkusu hem psikolojik sağlık hem de fiziksel sağlık için olumsuz etkilere sahiptir (Doran ve Burgess, 2012). Bir suça maruz kalma korkusu o suçun mağduru olunmasından daha büyük sorunlara yol açmaktadır.

İnsanlar bir suçun mağduru olmamak için "kaçınma" ve "korunma" davranışlarını içeren çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Kaçınma davranışı korkuya neden olabilecek belirli yerlerden ve insanlardan uzak durmaktır. İnsanlar genellikle yaşadıkları şehirde neresinin tehlikeli olabileceğini bilmekte ve buralardan geri durmayı tercih etmektedir (Miethe, 1995).

Suç korkusu bireysel hem içsel hem de çevresel etkenlerle bağlantılıdır. Bireysel deneyimler, çevrenin sosyal yapısı, mekânın özellikleri ve medya gibi etkenlerle birlikte bireyin eğitim seviyesi, gelir seviyesi, ırk, yaş, ikamet süresi, mekâna aidiyet duygusu ve cinsiyet gibi etmenlerle ilintilidir (Gray, Jackson ve Farrall, 2011). Suç korkusu açıklanırken birçok modelden faydalanılmıştır. Ele alınan ilk model; bireyin kişisel özellikleri nezdinde toplumun kalanından fiziksel olarak daha güçsüz, savunmasız ve dış etkilere karşı korunaksız olduğu kabul edilen grupların daha sık ve daha derin suç korkusu hissettikleri varsayımına dayanan zayıflık/incinebilirliktir (Ferraro, 1995; Kul, 2013; Sipahi, 2016).

İkinci model mağduriyet ise bireyin yaşamış olduğu mağduriyet deneyiminin yaşamının sonraki döneminde suç korkusunu daha da arttıracağını savunmaktadır (Eitle ve Taylor, 2008).

Düzensizlik modelinde birey algıladığı toplumsal ve fiziksel düzensizlik sebebiyle suç korkusu yaşamaktadır. Özellikle yakın çevrede var olan düzensizlik suç işareti olarak algılanmakta, çevrenin riskli, güvensiz olarak değerlendirilmesine ve çevreye dair suç korkusunun oluşmasına neden olmaktadır (Wilson ve Kelling, 1982; Ferraro, 1995; Özaşcılar ve Ziyalar, 2009; Kul, 2012; Sipahi, 2016;).

Suç korkusunu oluşturan bir diğer model düzensizlik, sadece çevresel faktörlerle sınırlamaktan ziyade mekândaki görsel alan (karanlık, açıklık, kör noktaların varlığı), görsel kontrol düzeyi (mekâna bakan pençelerin varlığı, duvar ve çitlerin şeffaflığı, diğer insanların varlığı) gibi görme ile ilgili niteliklerle çoğaltılabilir (Fisher ve Nasar, 1992; Tandoğan ve İlhan, 2016; Çolpan, Erkan, N. ve Sevin, B., 2018). Türkiye'de yapılan araştırmada

araştırmaya katılan bireylerin sosyal çevrelerindeki düzensizliğin suç korkusu ile bağlantılı olduğu sonucuna varılmıştır (Karakuş, McGarell ve Başıbüyük, 2010). Diğer yandan sosyal bütünleşmenin yaşandığı toplumlarda kadınların erkeklere oranla suç korkularında azalma olduğu ortaya konularak suç korkusunun boyutlarının cinsiyete dayalı değiştiği görülmektedir (Franklin ve Franklin, 2009).

Bazı mekânlar ve kullanımlar suç korkusunun artmasına veya azalmasında önem arz etmektedir. Yardıma ulaşmada kolaylık sağlayan bekçi, polis gibi güvenlik görevlilerinin, karakol, topluma taşıma durakları gibi mekânların varlığı suç korkusunun azalmasında önemli rol oynamaktadır (Greene ve Greene, 2013; Erkan, 2015).

Bireylerin suç korkusu duymalarında mekânların fiziksel özellikleri, çevresel faktörler gibi sebeplerin yanı sıra bireyin o etmene atfettiği anlam da etkili olmaktadır. Algılanan dünyaya dair suç korkuları bireye göre değişkenlik göstermekle birlikte çevreye duyulan güven hissiyle kendini güvende hissetme durumu doğru orantılıdır (England ve Simon, 2010).

2.3. Toplumsal Cinsiyet ve Suç Korkusu

Ülkemizin yanı sıra varlığını sürdüren tüm toplumlarda toplumsal cinsiyet algısının ortaya çıkardığı birçok genelleme mevcuttur; kadınların daha duygusal, erkeklerin ise daha güçlü ve akıllı olduğu; kadınların ve erkeklerin cinsiyetleri doğrultusunda yapmalarının uygun olduğu işler ya da kadınların günün belirli saatlerinde dışarı çıkmalarının uygun olmayacağı gibi inanışlar vardır (Saygılıgil, 2016). Bu inanışlar iki cinsin de hareket ve düşünce alanını kısıtlarken aynı zamanda kadınlarda belirli alanlarda suç korkusunun oluşmasına da neden olmaktadır. Cinsiyetin yanı sıra farklı grup aidiyetlerinin de suç korkusu ile arasındaki ilişki dikkat çekicidir.

Suç korkusuna yönelik literatürde birçok tanım yer almaktadır. Genel anlamına bakıldığında ise insanların kendilerini tehdit altında, gözleri korkutulduğunda ya da zarara uğradıklarını hissettiklerinde kendini gösteren anksiyete olarak belirtilmektedir. Suç korkusu

ile ilgili çalışmalar büyük oranda Avrupa ve Amerika gibi ciddi suç oranlarına sahip toplumlarda daha fazla yapılmış ve insanların yaşadıkları mağduriyet korkusu toplumsal bir sorunu ortaya çıkartmıştır. Bununla birlikte ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkeler de suç korkusuna yönelik çalışmalar sınırlı sayıda kalmıştır (Pain, 2000; Öztürk, Kocacık ve Gönültaş, 2016).

Yaşamın devam ettiği fiziksel çevrenin özellikleri insanların kendilerini güvende hissetmelerini ve dolayısıyla da suç korkuları üzerinde etki göstermektedir. Bu bağlamda yaşanılan yerin ya da bulunulan çevrenin fiziksel yapısındaki bozukluklar ve düzensizlikler insanların yaşadıkları yere ilişkin güvenlik algısının olumsuz yönde etkilemektedir. Kendini güvensiz hissettiren bir yer kişinin tehdit altında olduğunu düşünmesine sebebiyet vermekte anksiyetenin oluşmasına ya da artmasına neden olmaktadır (Apak, Ülken ve Ünlü, 2002).

Cops ve Pleysier'e (2010) göre cinsiyet ise suç korkusu ile en çok ilişkilendirilen nedenlerden birisi konumundadır. Ataerkil toplumlarda görülmektedir ki; inanılan ve yaşanılan toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği özellikle kadınlar üzerinde stres ve korku oluşturmaktadır. Bu korku ve stresin nedenlerine inildiğinde ise toplumsal cinsiyet rollerinde var olan eşitsizlik ve toplumsal cinsiyet rollerinde kadınlardan beklenilen davranış kalıpları kendini gösteren başlıca nedenlerden bazılarıdır.

Bazı araştırmacılar toplumsal refahla hayattaki memnuniyetin ilişkisini değerlendirmiştir. Araştırma bulgularında; toplumsal cinsiyet eşitliğine sahip olmanın, insan haklarına ulaşabilmenin kolay olduğu, siyasi özgürlüğe sahip ve bilgiye erişmede sorun yaşamayan toplumların yaşam memnuniyetlerinin fazlalığıyla bu değerlerin etkisinin yadsınamayacak ölçüde ilişkilendirildiği görülmüştür. Kişiler arasındaki farklılıkları (toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel yönelim, yaş, etnik köken ve din) yok saymayarak kabul eden kültürlerde eşit muamele uygulanmakta ve fırsat eşitliği herkese tanınmaktadır. Böylece toplumda yaşayan kişilerin genel memnuniyet düzeylerinde artış olmaktadır. Tam tersi

durumun hakim olduğu kültürde yaşayan kadınlara bakıldığında ise diğer kadınlara göre yaşamlarından daha memnuniyetsiz oldukları sonucuna varılmıştır (Worel, 2001).

Toplumsal cinsiyet algısının sadece kadınların suç korkularını etkilemekle kalmayıp erkeklerin davranışlarına da yansımaktadır. Connell (1998) kendi deneyimlerinden yola çıkarak heteroseksüel erkeklerin ataerkilliği savunmayı kenara koyup eşitlikçi bir toplum oluşturmaya çalışmalarının gerekliliğini bazı maddelerle ortaya koymuştur;

1. Kısıtlayıcı bir düzenden fayda sağlayanların, var olan düzenin getirdiği kısıtlayıcılığın başkalarıyla paylaştığı ortak alanlara zarar verdiğini görebilirler.
2. Heteroseksüel erkekler etraflarındaki birçok kadına karşı bağlılık hissedebilmekte ve onlar için her zaman daha iyi bir hayat dileyebilmektedirler. Özellikle söz konusu çocukları olduğunda kendi ayrıcalıklarının ortadan kalkmasına neden olacak olsa da onarlın daha medeni ve daha barışçıl bir dünyada yaşamalarının anlamını kavrayabilirler.
3. Toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle oluşan düzenden etkilenen pek çok heteroseksüel erkek varlığını sürdürmeye çalışmaktadır; diğerlerine göre daha kibar davranan erkeklerin eşcinsel olma baskısına maruz kalmalarından dolayı erkekliklerini gösteremediklerinden toplum tarafından işaretlenmektedirler.
4. Heteroseksüel erkeklerin baba olmakla fark ettikleri ve ortaya çıkardıkları duygularını ve umutlarını ifade edebilme ve paylaşabilme gibi duygusal ihtiyaçlarını ve becerilerini toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumlarında değişikliğe gidebileceklerini anlayabilirler.

Connel'in (1998, akt. Baltaş ve Baltaş 2008) de bahsettikleri göz önüne alındığında toplumsal cinsiyet rolleri hem kadınları hem de erkekleri baskıcı bir sistemle birlikte yaşamaya zorlamakta ve ruh sağlığı açısından sorun teşkil etmektedir.

Leona (2015) ise toplumsal cinsiyet stresini kadına yönelik şiddette seyirci olarak kalma, bu şiddeti görmezden gelme ve şiddet uygulama parametreleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde ettiği bulgular arasında; ilişkilendirdiği tüm bu parametrelerin toplumsal cinsiyet rolü stresiyle ilişkili olduğunu ifade etmiştir.

Erkek olmak ve erkeklik üzerine, erkekliğin anlaşılması amacıyla bir çalışma yürüten Mthembu (2015) edindiği bulgularda geleneksel eril rollerin dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerine bağlı toplumların şiddeti doğurduğu inancını çıkarmıştır.

Toplumsal cinsiyet rollerinin mağdurlarına cinsiyet bazlı bakıldığından istatistikler erkeklerin daha fazla mağdur olduğunu ortaya koymuştur. Ancak suç mağduriyetinin araştırıldığı çalışmalara bakıldığında kadınların erkeklere göre daha fazla korku hissettikleri belirtilmektedir.

Truman (2015) kadınların yaşadıkları bu korkunun sebebinin çocukluk dönemine dayandığını ileri sürmektedir. Kadınların hayatlarının her döneminde uyaranlara maruz kaldıklarını; çocukluk döneminden itibaren başlayan ve devam eden bu durumun kadınlarda suç korkusunu arttırdığını söylemektedir. Kadınlara yaşları kaç olursa olsun bazı kurallara uyma zorunluluklarının olduklarının öğretilmesi (mesela; giyimlerine her daim dikkat etmeleri gerektiği, gece geç saatte ev denmeme, tanımadıkları insanlarla konuşmalarının uygun olmadığı gibi toplumsal cinsiyete dayalı yargılar) onların toplumda korunmaları ve aslında kontrol altında tutulmaları gerektiğini göstermektedir. Sürekli baskı altında yaşamaya çalışan kadın da oluşan suç korkusu; kendini geriye çekme, içine kapanıklılık ve diğerlerinden kendini soyutlama gibi durumlarına neden olurken, bazı durumlarda ise anti-sosyal kişilik problemlerine ve bazen de akıl sağlığı hastalıklarına sebep olabilen bir sorun olarak görülmektedir. Suç korkusu toplum içinde huzursuzluk ortamının oluşmasına, insanlar arasındaki güven duygusuyla birlikte bağların zayıflamasına neden olabilmektedir. Ayrıca kadınlar toplumsal baskı sonucunda erkeklerden, yabancılardan ve toplumdan korkarak

hayatlarına devam etmeye çalışmakta ve zaman içinde etraflarında var olan erkeklere (eş-kardeş-baba) bağımlı bir insan haline gelmektedir (Gilchrist, Bannister, Ditton ve Farrall, 1998). Kadınlar inanılan ve kabullenilen bu toplumsal cinsiyete dayalı kalıplardan çıktıklarında doğrudan suça dair açık hedef olacaklarını düşünmektedir. Bazı feminist görüşleri içeren çalışmalarda da benzeri yorumlar yer almaktadır. Ataerkil toplum yapısına sahip kültürlerde kadının pasif ve itaatkâr olması kaçınılmazdır. Bu tarz toplum yapısına hakim olunan yerlerde kadınlar ev içinde kalmaları gerektiğine dair baskı görmekte; eğitim seviyesinin düşük olması ve ekonomik özgürlüklerinin yok ya da kısıtlanmasıyla birlikte ise sosyal izolasyona mahkum edilmekte ve suç mağduru olma yönünde daha çok korkuya kapılmaktadır (Truman, 2005; Franklin ve Franklin, 2009).

Ankara ilinde yaptığı nitel bir çalışmada Çardak (2012), kadınların erkeklere göre sırf kadın olmalarından dolayı suç korkusunu daha fazla yaşadıklarını düşünmektedir. Kadınların erkeklerden fiziki güç, dayanıklılık noktasında daha zayıf olmaları bu korkunun ortaya çıkmasında önemli bir etkendir. Ülkemizde de kadınların belirli alanlarda dışlanmaları ya da yok sayılmaları, toplum içindeki statüleri sonucunda duydukları suç korkusu artmaktadır. Yaşanılan yok sayılma ya da dışlanma kadınların güven duygusunu zedelemekte, giydikleri kıyafetten, gittikleri yere, hatta giriş çıkış saatlerine kadar engellenmelerine sebebiyet vermekte ve duydukları korku neticesinde hayatlarını kısıtlamaya neden olmaktadır. Hayatları bu korku yüzünden istedikleri gibi yaşayamamakta ve belirli kalıplara göre hareket etmektedir. Suç korkusundan kurtulmanın yolunu da tehdit oluşturabilecek ortamlardan uzak durarak ve kalabalık ortamlarda bulunarak gideceği düşünülmektedir. Araştırma bulgularına göre kadınlar doğduğundan itibaren içinde yaşadığı toplumun yargılarına göre yetiştirilmekte ve bu sebeple erkeklere göre ikinci planda yer aldıklarını söylemektedir. Hem aile hem de iş hayatında hak ettikleri değeri göremeyen kadınlar zorluk yaşadıklarını ifade etmekte ve bu

zorluklar neticesinde birçok alanda mağdur olmaktadır. Toplumda kabul gören bu toplumsal cinsiyet algısı sebebiyle kadınlar kendilerini soyutlanmış birer varlık olarak görmektedir.

3. Gereç ve Yöntem

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada bireylerin toplumsal cinsiyet algısının suç korkusu üzerindeki etkileri ve bu etkilerde sosyokültürel ve sosyoekonomik faktörlerin ne denli etki ettiğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Tesadüfi olmayan örnekleme türünün kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara belirlenen ilçelere gidilerek yüz yüze ulaşılmış olup araştırmada kullanılan form ve ölçekler katılımcılara elden anket şeklinde iletilmiştir.

3.2. Örneklem

Bu tez çalışması yapılırken Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden, 18-65 yaş arası ve okur-yazar olan 300 katılımcı (150 Sultangazi-150 Kadıköy) hedeflenmiştir. Çalışma 2018 Aralık ve 2019 Aralık ayları arasında yapılmıştır. Çalışmaya katılan kişilerin, araştırmanın kim tarafından, hangi amaçla yapıldığına, bilgilerin gizliliğine, katılımını istediği noktada bitirme haklarına yönelik bilgilerin yer aldığı aydınlatılmış onam formuyla izinleri alınmıştır. Katılımcılardan elde edilmek istenen bilgiler için araştırmacı tarafından oluşturulmuş Demografik Bilgi Formu Formunun yanı sıra Mine Özaşçılar tarafından Türkçe'ye uyarlanmış Suç Korkusu Ölçeği ve Simge Zeyneloğlu tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Çalışmaya Alınma Ölçütleri: Araştırmanın evrenini Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde yaşayan bireyler oluşturmaktadır.

Örnekleme alınacak bireylerin belirlenmesinde aşağıdaki kriter göz önünde bulundurulmuştur.

- İstanbul ilinin Sultangazi veya Kadıköy ilçelerinden birinde oturuyor olmak,
- 18 yaşından büyük olmak,
- Okur-yazar olmak.

Çalışmadan Dışlanma Ölçütleri:

- İstanbul ilinin belirtilen ilçeleri dışında ve İstanbul'dan başka bir şehirde yaşamak,

- 18 yaşından küçük olmak,
- 65 yaşından büyük olmak.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada 2 adet ölçek ve 1 adet demografik bilgi formu kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik bilgi formu

Çalışmacı tarafından hazırlanan bu form 8 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, gelir düzeyleri ve yaşadıkları ilçe dair sorular yer almaktadır.

3.3.2. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği

Zeyneloğlu (2008) tarafından toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ölçmek amacıyla geliştirilmiş, eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyeti rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkekte cinsiyet rolü başlıklarından oluşmaktadır. Ölçek puanlamasında alınabilecek en yüksek puan 190; en düşük puan ise, 38 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan en yüksek değer katılımcının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu, en düşük değer katılımcının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu ve puan ortalaması 95 ve üzeri olduğunda ise örneklemin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğu göstermektedir. 38 madde, 5'li likert tipi ve 5 alt boyut içermekte olan Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeğinin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.92" olarak bulunmuştur.

3.3.3. Suç korkusu ölçeği

Ferraro (1995) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlaması Mine Özaşçılar (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçek 65 soru, 8 bölümden oluşmaktadır (Özaşçılar, 2006). Ölçekte katılımcılara, her bir maddeyi 10'lu Likert üzerinde derecelendirdikleri soruların yanı sıra "Evet - Hayır" seçenekli sorular da sorulmaktadır. Ölçek suç mağduru olma korkusu, güvensiz hissetme ve suç mağduru olma risk algısı alt ölçeklerinden oluşmaktadır.

Ölçekteki ilk 10 soru suç mağduru olma korkusunu, 11.-16. sorular kişinin yaşadığı çevrede kendini ne kadar güvende hissettiğini, 17.-26. sorular ise kişinin yaşantısına ilişkin olası mağdur olma risk algısını, 27.-30. sorular kişinin kendinin ve yakınlarının suç mağduru olup olmadığını ölçmeyi amaçlamaktadır. 31.-39. sorular kişinin yaşadığı çevredeki sorunlara ilişkin değerlendirmelerini, 40.-42. sorular komşuluk ilişkilerini, 43.-45. sorular olası suç eyleminde failin profilini, 46.-55. sorular kişinin suç mağduru olmamak adına aldığı önlemleri değerlendirirken 56.-65. sorular ise kişinin sosyo-demografik bilgilerini öğrenme amaçlıdır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır; ölçeğin mağdur olma korkusunu değerlendiren ilk alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .92; mağdur olma risk algısını değerlendiren mağdur olma risk algısı alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .92 ve güvensiz hissetme alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .84 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin tümü için Cronbach Alfa değeri ise .73‟tür.

3.4. İstatistiksel Analizler

Çalışmada elde edilen verilerin analizi SPSS 21.0 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi, doğrusal regresyon analizi, bağımsız örneklemler için t-testi analizi, tek yönlü varyans analiz ve Kruskal Wallis-H testi analizi ile incelenmiştir. Kruskal Wallis-H sonrası gruplar arası farkın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek için ise Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

4. Bulgular

4.1. Örneklemin Özellikleri

Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden 300 katılımcının %62.7'si kadın %37.3'ü ise erkektir. Yaş aralığı 18 ile 65 ($\overline{X}$ =34.15, S = 9.68) arasında değişen katılımcıların %11.7'si 18-24 yaş arası, %49'u 25-34 yaş arası, %31'i 35-49 yaş arasını, %8.3'ü ise 50-65 yaş arasını oluşturmaktadır. %17.6'sı ilkokul, %10'u ortaokul, %14.7'si lise, %48.7'si üniversite ve %9'u yüksek lisans/doktora mezunu olduklarını söylemiştir. Örneklemde yer alan kişilerin %41.3'ü bekar, %52.7'si evli, %5'i ayrılmış/boşanmış ve %1'i de dul olduğunu beyan etmiştir. Katılımcıların %52.3'ü çocuk sahibi değilken %47.7'sinin çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Kişilerin ilçedeki ikamet sürelerine bakıldığında %5.7'ü 1 yıldan az, %25.3'ü 1-5 yıl, %22.3'ü 6-10 yıl ve %46.7'sinin 11 ve üzeri yıl aynı ilçede ikamet ettiği anlaşılmıştır. Katılımcılar, gelir düzeylerine dair algılarını %19'u düşük, %76.7'si orta ve % 4.3'ünün yüksek olarak ifade etmişlerdir.

4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Psikometrik Özellikleri

Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'nin güvenirliği için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve güvenirlik katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Ölçekteki maddelerin madde toplam puan korelasyonlarının ise .31 ile .64 arasında değiştiği saptanmıştır.

Suç Korkusu Ölçeğinin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .92 olarak elde edilmiştir. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'nin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .94 olarak hesaplanmış, madde toplam puan korelasyonlarının .36 ile .88 arasında değiştiği görülmüştür. Kendini Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'nin ise güvenirlik katsayısının .87 olduğu ve madde toplam puan korelasyonlarının .67 ile .72 arasında değiştiği; ölçeğin alt boyutlarından Suç Mağduru Olma Risk Algısı Ölçeği'nin güvenirlik katsayısının .94 olduğu, madde toplam puan

korelasyonlarının .39 ile .84 arasında değiştiği bulunmuştur. Araştırmada kullanılan ölçeklerin ortalama puanları ve standart sapma değerleri Tablo I'de sunulmuştur.

Tablo I. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Ölçekler	Kadın n= 188		Erkek n=112		Toplam n=300	
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S
1. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	155.21	21.62	147.30	24.06	152.26	22.84
2. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	69.64	25.33	58.64	26.61	65.54	26.32
3. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	11.32	3.82	8.33	3.38	10.21	3.93
4. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	55.22	25.94	42.68	21.69	50.54	25.15

4.3. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişkiler

Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir (Bkz. Tablo II.). Analiz sonuçlarına göre toplumsal cinsiyet eşitliğinin sırasıyla suç mağduru olma korkusu ($r = .20$, $p < .001$) ile pozitif yönde zayıf, güvensiz hissetme ($r = -.12$, $p < .05$) ile ise negatif yönde ve çok zayıf korelasyon gösterdiği bulunmuştur.

Korelasyon analizi sonuçları, ayrıca, suç mağduru olma korkusunun güvensiz hissetme ($r = .25$, $p < .001$) ile pozitif yönde zayıf, suç mağduru olma riski algısı ($r = .53$, $p < .001$) ile pozitif yönde ve orta derecede korelasyon göstermiştir.

Güvensiz hissetmenin suç mağduru olma riski algısı ($r = .48$, $p < .001$) ile pozitif yönde ve orta derecede korelasyon saptanmıştır.

Tablo II. Araştırmada Kullanılan Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Ölçekler	1	Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği (r)	Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği (r)	Suç Mağduru Olma Risk Algısı Ölçeği (r)
1. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	-	.20**	-.12*	.10

**p<.05; **p<.001*

4.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Algısı ile Suç Korkusu Ölçeği Arasındaki İlişki

Toplumsal cinsiyet eşitliği algısı ile suç mağduru olma korkusu, güvensiz hissetme, suç mağduru olma riski algısı arasındaki ilişki, basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir.

4.4.1. "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği - Suç Mağduru Olma Korkusu" İlişkisi

Toplumsal cinsiyet eşitliği algısının, suç mağduru olma korkusunun yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, suç mağduru olma korkusunu yordamada toplumsal cinsiyet eşitliği algısının istatistiksel açıdan anlamlı bir değişken olduğu görülmüştür, [F = 12.918, p = .000]. Sonuçlar, toplumsal cinsiyet eşitliği algısının, suç mağduru olma korkusu varyansının %4.2'sini açıkladığını göstermiştir.

Tablo III. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeğinden Alınan Toplam Puanların Suç Mağduru Olma Korkusunu Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

	B	Standart Hata	R	R^2	Standardize Edilmiş β	t	F
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	.235	.065	.204	.042	.204	3.594	12.918**

***p<.01*

4.4.2. "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği - Güvensiz Hissetme" İlişkisi

Toplumsal cinsiyet eşitliği algısının, güvensiz hissetmenin yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz

sonuçlarında, güvensiz hissetmeyi yordamada toplumsal cinsiyet eşitliği algısının istatistiksel açıdan anlamlı bir değişken olmadığı görülmüştür, [F = 3.664, p = .057].

Tablo IV. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeğinden Alınan Toplam Puanların Güvensiz Hissetmenin Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

	B	Standart Hata	R	R^2	Standardize Edilmiş β	t	F
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	-.020	.010	.110	.012	-.110	-1.914	3.664

4.4.3. "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği-Suç Mağduru Olma Riski Algısı" İlişkisi

Toplumsal cinsiyet eşitliği algısının, suç mağduru olma riski algısının yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucuna göre, suç mağduru olma riski algısını yordamada toplumsal cinsiyet eşitliği algısının istatistiksel açıdan anlamlı bir değişken olmadığı görülmüştür, [F = 2.824, p = .094].

Tablo V. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeğinden Alınan Toplam Puanların Suç Mağduru Olma Risk Algısını Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

	B	Standart Hata	R	R^2	Standardize Edilmiş β	t	F
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	.107	.063	.097	.009	.097	1.681	2.824

4.5. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkileri

Araştırmanın amaçları doğrultusunda, bu bölümde Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'nin, Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'nin, Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'nin ve Suç Mağduru Olma Risk Algısı Ölçeği'nin katılımcıların sosyo-demografik özellikleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

4.5.1. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin sosyo-demografik özelliklerle ilişkileri

Kadın ve erkek katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler

için t-testi analizi" yapıldığında, erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmüştür, [t = 2.935, p = .004]. Analiz sonuçları kadın katılımcıların ($\overline{X}$ = 155.21, S = 21.62), erkek katılımcılara ($\overline{X}$ = 147.30, S = 24.06) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını göstermiştir. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet açısından karşılaştırılması Tablo VI'da sunulmuştur.

Tablo VI. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

	Kadın n=188		Erkek n=112		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	155.21	21.62	147.30	24.06	2.935

$p<.05$

Katılımcıların yaşları ile Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaş (r = -.24, p < .01) ile negatif yönde zayıf korelasyon gösterdiği bulunmuştur.

Tablo VII. Katılımcıların Yaşı ile Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar

	1	2
1. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	-	-.24**
2. Yaş		-

**$p<.01$*

Farklı eğitim düzeylerindeki bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığı "tek yönlü varyans analizi" ile bakılmış; analiz yapılmadan önce eğitim düzeyleri, ilkokul, ortaokul, lise ile üniversite ve üstü olmak üzere dört grupta sınıflandırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel

açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma saptanmıştır, [F = 41.303, p = .000]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla yapılan Scheffe Çoklu Karşılaştırma Testi sonucunda,

-İlkokul mezunu katılımcıların ($\overline{X}$ = 132.04, S = 16.23), hem lise mezunu katılımcılara ($\overline{X}$ = 150.45, S = 21.07) hem üniversite ve üstü mezunu katılımcılara ($\overline{X}$ = 161.81, S = 19.79) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha az eşitlikçi tutumlara sahip oldukları,

-Ortaokul mezunu katılımcıların ($\overline{X}$ = 135.50, S = 18.40), hem lise mezunu katılımcılara ($\overline{X}$ = 150.45, S = 21.07) hem üniversite ve üstü mezunu katılımcılara ($\overline{X}$ = 161.81, S = 19.79) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha az eşitlikçi tutumlara sahip oldukları,

-Üniversite ve üstü mezunu katılımcıların ($\overline{X}$ = 161.81, S = 19.79) diğer bütün gruplara kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Grupların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamaları Tablo VIII'de sunulmuştur.

Tablo VIII. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

	İlkokul n=53		Ortaokul n=30		Lise n=44		Üniversite ve üzeri n=173		F
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	132.04	16.23	135.50	18.40	150.45	21.07	161.81	19.79	41.303*

$p<.05$

Medeni duruma göre Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t testi analizi" yapılmış; analiz sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu bulunmuştur, [t = 6.701, p = .000]. Analiz sonuçları bekar

katılımcıların ($\overline{X}$ = 160.89, S = 19.20), evli katılımcılara ($\overline{X}$ = 144.50, S = 23.13) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını göstermiştir. Grupların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamaları Tablo IX'da sunulmuştur.

Tablo IX. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Medeni Durumları Açısından Karşılaştırılması

	Evli n=158		Bekar n=142		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	144.50	23.13	160.89	19.20	6.701*

**p<.05*

Çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapıldığında, çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmüştür, [*t* = 8.045, *p* = .000]. Analiz sonuçları çocuk sahibi olmayan katılımcıların ($\overline{X}$ = 161.49, S = 19.55), çocuk sahibi olan katılımcılara ($\overline{X}$ = 142.12, S = 21.94) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını göstermiştir. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının katılımcıların çocuk sahibi olmaları açısından karşılaştırılması Tablo X'da sunulmuştur.

Tablo X. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Karşılaştırılması

	Çocuk Sahibi Olanlar n=143		Çocuk Sahibi Olmayanlar n=157		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	142.12	21.94	161.49	19.55	8.045*

**p<.05*

Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapıldığında, Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmüştür, [t = 6.550, p = .000]. Analiz sonuçları Kadıköy ilçesinde ikamet eden katılımcıların ($\overline{X}$ = 160.35, S = 20.03), Sultangazi ilçesinde ikamet eden katılımcılara ($\overline{X}$ = 144.17, S = 22.67) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını göstermiştir. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının ikamet edilen ilçe açısından karşılaştırılması Tablo XI'de sunulmuştur.

Tablo XI. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İkamet Ettikleri İlçe Açısından Karşılaştırılması

	Sultangazi İlçesinde İkamet Edenler n=150		Kadıköy İlçesinde İkamet Edenler n=150		T
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	144.17	22.67	160.35	20.03	6.550*

**p<.05*

İlçede yaşama sürelerine göre Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına "Kruskal Wallis-H testi analizi" ile bakılmış; analiz sonuçları, grupların sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğunu göstermiştir, (χ^2 = 32.011; p = .000]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla yapılan Mann Whitney-U testleri sonucunda;

- İlçede 1 yıldan az yaşayan katılımcıların ($\overline{X}$ = 166.18, S = 16.64), 6-10 yıl arasında yaşayan katılımcılara ($\overline{X}$ = 152.54, S = 24.38) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip oldukları (U = 384.000; z = -2.066; p = .039);
- İlçede 1 yıldan daha kısa süre yaşayan katılımcıların ($\overline{X}$ = 166.18, S = 16.64), 11 yıl ve üzerinde yaşayan katılımcılara ($\overline{X}$ = 145.56, S = 21.83) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip oldukları (U = 518.500; z = -3.794; p = .000);
- İlçede 1-5 yıl arasında yaşayan katılımcıların ($\overline{X}$ =161.24, S = 20.13), 6-10 yıl arasında yaşayan katılımcılara ($\overline{X}$ = 152.54, S = 24.38) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip oldukları (U = 2036.000; z = -2.064; p = .039);
- İlçede 1-5 yıl arasında yaşayan katılımcıların ($\overline{X}$ =161.24, S = 20.13), 11 yıl ve üzerinde yaşayan katılımcılara ($\overline{X}$ = 145.56, S = 21.83) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip oldukları (U = 3160.000; z = -4.925; p = .000);
- İlçede 6-10 yıl arasında yaşayan katılımcıların ($\overline{X}$ = 152.54, S = 24.38) ise 11 yıl ve üzerinde yaşayan katılımcılara ($\overline{X}$ = 145.56, S = 21.83) kıyasla toplumsal cinsiyet

rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi tutumlara sahip oldukları (U = 3783.000; z = -2.250; p = .024) görülmüştür.

Grupların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalama sıralamaları Tablo XII'de sunulmuştur.

Tablo XII. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin İlçede Yaşama Süreleri Açısından Karşılaştırılması

		N	$x_{sıra}$	χ^2	*sd*
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	1 yıldan az	17	206.15	32.011*	3
	1-5 yıl	76	184.46		
	6-10 yıl	67	153.66		
	11 yıl ve üzeri	140	123.80		

**p<.05*

Gelir gruplarına göre Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına "Kruskal Wallis-H testi analizi" ile bakılmış; analiz sonuçları, grupların sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, (χ^2 = 4.053; p = .132]. Grupların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne ilişkin puan ortalama sıralamaları Tablo XIII'te sunulmuştur.

Tablo XIII. Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin Gelir Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

		N	$x_{sıra}$	χ^2	*sd*
Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği	Düşük Gelir Düzeyi	57	134.12	4.053	2
	Orta Gelir Düzeyi	230	152.70		
	Yüksek Gelir Düzeyi	13	183.42		

4.5.2. Suç mağduru olma korkusu alt ölçeğinin sosyo-demografik özelliklerle ilişkileri

Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapıldığında, erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmüştür, [t = 3.570, p = .000]. Analiz sonuçları kadın katılımcıların ($\overline{X}$ = 69.64, S =25.33), erkek katılımcılara ($\overline{X}$ = 58.64, S = 26.61) kıyasla daha fazla suç mağduru olma korkusuna sahip olduklarını göstermiştir. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet açısından karşılaştırılması Tablo XIV'te sunulmuştur.

Tablo XIV. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

	Kadın n=188		Erkek n=112		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	69.64	25.33	58.64	26.61	3.570*

**p<.05*

Katılımcıların yaşları ile Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeğinin yaş (r = -.11, p > .05) ile istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde ilişkili olmadığı bulunmuştur. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının yaş açısından karşılaştırılması Tablo XV'te sunulmuştur.

Tablo XV. Katılımcıların Yaşı ile Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar

	1	2
1. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	-	-.11
2. Yaş		-

Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puanların eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına "tek yönlü varyans analizi" ile bakılmış; analiz yapılmadan önce eğitim düzeyleri, ilkokul, ortaokul, lise ile üniversite ve üstü olmak üzere dört grupta sınıflandırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma saptanmıştır, [F = 4.275, p = .006]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla yapılan Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Testi sonucunda üniversite ve üstü mezunu katılımcıların ($\overline{X}$ = 69.60, S = 23.42), ortaokul mezunu katılımcılara ($\overline{X}$ = 53.33, S = 30.79) kıyasla daha fazla suç mağduru olma korkusuna sahip oldukları görülmüştür.

Grupların Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamaları Tablo XVI'da sunulmuştur.

Tablo XVI. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

	İlkokul n=53		Ortaokul n=30		Lise n=44		Üniversite ve üzeri n=173		F
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	61.11	29.21	53.33	30.79	63.20	27.43	69.60	23.42	4.275*

$p<.05$

Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının katılımcıların medeni durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakmak amacıyla yapılan "bağımsız örneklemler için t testi analizi" sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde herhangi bir farklılaşma bulunamamıştır, [t = 1.393, p = .165]. Bireylerin medeni durumlarına göre Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamaları Tablo XVII'de sunulmuştur.

Tablo XVII. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Medeni Durumları Açısından Karşılaştırılması

	Evli n=158		Bekar n=142		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	63.55	28.17	67.75	23.99	1.393

Çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcıların Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapılmış, analiz sonuçları çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, [t = 1.379, p = .169]. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının katılımcıların çocuk sahibi olmaları açısından karşılaştırılması Tablo XVIII'de sunulmuştur.

Tablo XVIII. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Karşılaştırılması

	Çocuk Sahibi Olanlar n=143		Çocuk Sahibi Olmayanlar n=157		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	63.34	27.47	67.54	25.15	1.379

Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcıların Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapıldığında, Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmüştür, [t = .344, p = .731]. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt

Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının ikamet edilen ilçe açısından karşılaştırılması Tablo XIX'da sunulmuştur.

Tablo XIX. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İkamet Ettikleri İlçe Açısından Karşılaştırılması

	Sultangazi İlçesinde İkamet Edenler n=150		Kadıköy İlçesinde İkamet Edenler n=150		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	65.01	28.45	66.06	24.08	.344

İlçede yaşama sürelerine göre Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına "Kruskal Wallis-H testi analizi" ile bakılmış; analiz sonuçları, grupların sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğunu göstermiştir, (χ^2 = 9.038; p = .029). Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla yapılan Mann Whitney-U testleri sonucunda, ilçede 1-5 yıl arasında yaşayan katılımcıların ($\overline{X}$ =69.84, S = 24.39), 11 yıl ve üzerinde yaşayan katılımcılara ($\overline{X}$ = 61.14, S = 27.32) kıyasla suç mağduru olma korkusuna daha fazla sahip oldukları (U = 4311.500; z = -2.300; p = .021) görülmüştür. Diğer gruplar arasında farklılaşma bulunamamıştır.

Grupların Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalama sıralamaları Tablo XX'de sunulmuştur.

Tablo XX. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin İlçede Yaşama Süreleri Açısından Karşılaştırılması

		N	$x_{sıra}$	χ^2	*Sd*
Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	1 yıldan az	17	147.74	9.038	3
	1-5 yıl	76	162.61		
	6-10 yıl	67	169.42		
	11 yıl ve üzeri	140	135.21		

**p<.05*

Gelir gruplarına göre Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına "Kruskal Wallis-H testi analizi" ile bakılmış; analiz sonuçları, grupların sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, (χ^2 = .443; p = .801). Grupların Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalama sıralamaları Tablo XXI'de sunulmuştur.

Tablo XXI. Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin Gelir Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

		N	$x_{sıra}$	χ^2	*sd*
Suç Mağduru Olma Korkusu Alt Ölçeği	Düşük Gelir Düzeyi	57	155.76	.443	2
	Orta Gelir Düzeyi	230	149.83		
	Yüksek Gelir Düzeyi	13	139.23		

4.5.3. Güvensiz hissetme alt ölçeğinin sosyo-demografik özelliklerle ilişkileri

Kadın ve erkek katılımcıların Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapıldığında, erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmüştür, [t = 6.853, p = .000]. Analiz sonuçları kadın katılımcıların ($\overline{X}$ = 11.32, S = 3.82), erkek katılımcılara ($\overline{X}$ = 8.33, S = 3.38) kıyasla kendilerini daha az güvende hissettiklerini göstermiştir. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet açısından karşılaştırılması Tablo XXII'de sunulmuştur.

Tablo XXII. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

	Kadın n=188		Erkek n=112		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	11.32	3.82	8.33	3.38	6.853*

**p<.05*

Katılımcıların yaşları ile Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre Güvensiz Hissetme Alt Ölçeğinin yaş ($r = -.13$, $p < .05$) ile negatif yönde ve istatistiksel açıdan çok zayıf korelasyon gösterdiği bulunmuştur. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının yaş açısından karşılaştırılması Tablo XXIII'te sunulmuştur.

Tablo XXIII. Katılımcıların Yaşı ile Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar

	1	2
1. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	-	-.13*
2. Yaş		-

**p<.05*

Farklı eğitim düzeylerindeki bireylerin Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığı "tek yönlü varyans analizi" ile bakılmış; analiz yapılmadan önce eğitim düzeyleri, ilkokul, ortaokul, lise ile üniversite ve üstü olmak üzere dört grupta sınıflandırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmüştür, [$F = 2.004$, $p = .113$]. Grupların Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamaları Tablo XXIV'te sunulmuştur.

Tablo XXIV. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

	İlkokul		Ortaokul		Lise		Üniversite ve üzeri		
	n=53		n=30		n=44		n=173		F
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	11.21	3.52	10.63	3.66	9.41	4.58	10.03	3.89	2.004

Medeni duruma göre Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t testi analizi" yapıldığında analiz sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmüştür, [t = -1.484, p = .139]. Grupların Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamaları Tablo XXV'te sunulmuştur.

Tablo XXV. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Medeni Durumları Açısından Karşılaştırılması

	Evli n=158		Bekar n=142		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	10.52	3.78	9.85	4.08	-1.484

Çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcıların Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" sonuçlarına göre, çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur, [t = -1.457, p = .146]. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının katılımcıların çocuk sahibi olmaları açısından karşılaştırılması Tablo XXVI'da sunulmuştur.

Tablo XXVI. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Karşılaştırılması

	Çocuk Sahibi Olanlar n=143		Çocuk Sahibi Olmayanlar n=157		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	10.55	3.86	9.89	3.98	-1.457

Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcıların Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapıldığında, gruplar arasında istatistiksel açıdan

anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu bulunmuştur, [t = -7.707, p = .000]. Analiz sonuçları Sultangazi ilçesinde ikamet eden katılımcıların ($\overline{X}$ = 11.81, S = 3.75), Kadıköy ilçesinde ikamet eden katılımcılara ($\overline{X}$ = 8.61, S = 3.43) kıyasla kendilerini daha fazla güvensiz hissettiklerini göstermiştir. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının ikamet edilen ilçe açısından karşılaştırılması Tablo XXVII'de sunulmuştur.

Tablo XXVII. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İkamet Ettikleri İlçe Açısından Karşılaştırılması

	Sultangazi İlçesinde İkamet Edenler n=150		Kadıköy İlçesinde İkamet Edenler n=150		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	11.81	3.75	8.61	3.43	-7.707*

$p<.05$

İlçede yaşama sürelerine göre Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına "Kruskal Wallis-H testi analizi" ile bakılmış; analiz sonuçlarına göre grupların sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmüştür, (χ^2 = 6.096; p = .107). Grupların Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalama sıralamaları Tablo XXVIII'de sunulmuştur.

Tablo XXVIII. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İlçede Yaşama Süreleri Açısından Karşılaştırılması

		N	$x_{sıra}$	χ^2	sd
Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	1 yıldan az	17	176.65	6.096	3
	1-5 yıl	76	136.16		
	6-10 yıl	67	166.44		
	11 yıl ve üzeri	140	147.48		

$p<.05$

Gelir gruplarının Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına "Kruskal Wallis-H testi analizi" ile bakıldığında analiz sonuçları, grupların sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, (χ^2 = 1.867; p = .393]. Grupların Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalama sıralamaları Tablo XXIX'da sunulmuştur.

Tablo XXIX. Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Gelir Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

		N	$x_{sıra}$	χ^2	*sd*
Güvensiz Hissetme Alt Ölçeği	Düşük Gelir Düzeyi	57	164.52	1.867	2
	Orta Gelir Düzeyi	230	147.38		
	Yüksek Gelir Düzeyi	13	144.23		

4.5.4. Suç mağduru olma risk algısı alt ölçeğinin sosyo-demografik özelliklerle ilişkileri

Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapıldığında, erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmüştür, [t = 4.496, p = .000]. Analiz sonuçları kadın katılımcıların ($\overline{X}$ = 55.22, S = 25.94), erkek katılımcılara ($\overline{X}$ = 42.68, S = 21.68) kıyasla suç mağduru olma risk algısına daha fazla sahip olduklarını göstermiştir. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet açısından karşılaştırılması Tablo XXX'da sunulmuştur.

Tablo XXX. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

	Kadın n=188		Erkek n=112		T
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	55.22	25.94	42.68	21.68	4.496*

**p<.05*

Katılımcıların yaşları ile Suç Mağduru Olma Risk Algısı Ölçeği arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre Suç Mağduru Olma Risk Algısı Ölçeğinin yaş ($r = -.14$, $p < .05$) ile negatif yönde ve istatistiksel açıdan çok zayıf korelasyon gösterdiği bulunmuştur. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının yaş açısından karşılaştırılması Tablo XXXI'de sunulmuştur.

Tablo XXXI. Katılımcıların Yaşı ile Suç Mağduru Olma Risk Algısı Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar

	1	2
1. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	-	-.14*
2. Yaş		-

***p<.05*

Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puanların eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığı "tek yönlü varyans analizi" ile incelenmiş; analiz yapılmadan önce eğitim düzeyleri, ilkokul, ortaokul, lise ile üniversite ve üstü olmak üzere dört grupta sınıflandırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunamamıştır, [$F = 1.039$, $p = .376$]. Grupların Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamaları Tablo XXXII'de sunulmuştur.

Tablo XXXII. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

	İlkokul n=53		Ortaokul n=30		Lise n=44		Üniversite ve üzeri n=173		F
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	48.06	28.19	50.53	28.72	45.82	25.07	52.50	23.48	1.039

Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının katılımcıların medeni durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakmak amacıyla yapılan "bağımsız örneklemler için t testi analizi" sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde herhangi bir farklılaşma bulunamamıştır, [t = 1.154, p = .250]. Bireylerin medeni durumlarına göre Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamaları Tablo XXXIII'te sunulmuştur.

Tablo XXXIII. Suç Mağduu Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Medeni Durumları Açısından Karşılaştırılması

	Evli n=158		Bekar n=142		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	48.95	25.24	52.30	25.01	1.154

Çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcıların Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapılmış, analiz sonuçları çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığını

göstermiştir, [t = .132, p = .895]. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının katılımcıların çocuk sahibi olmaları açısından karşılaştırılması Tablo XXXIV'te sunulmuştur.

Tablo XXXIV. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Karşılaştırılması

	Çocuk Sahibi Olanlar n=143		Çocuk Sahibi Olmayanlar n=157		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	50.34	25.57	50.72	24.84	.132

Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcıların Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla "bağımsız örneklemler için t-testi analizi" yapılmış; analiz sonuçları Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğunu göstermiştir, [t = -3.384, p = .001]. Analiz sonuçlarına bakıldığında ise Sultangazi'de ikamet eden katılımcıların ($\overline{X}$ = 55.37, S = 27.68), Kadıköy'de ikamet eden katılımcılara ($\overline{X}$ = 45.71, S = 21.35) kıyasla suç mağduru olma risk algısına daha fazla sahip olduklarını göstermiştir. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalamalarının ikamet edilen ilçe açısından karşılaştırılması Tablo XXXV'te sunulmuştur.

Tablo XXXV. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalamalarının Bireylerin İkamet Ettikleri İlçe Açısından Karşılaştırılması

	Sultangazi İlçesinde İkamet Edenler n=150		Kadıköy İlçesinde İkamet Edenler n=150		t
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S	
Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	55.37	27.68	45.71	21.35	-3.384*

$p<.05$

İlçede yaşama sürelerine göre Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına "Kruskal Wallis-H testi analizi" ile bakıldığında, grupların sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmüştür, (χ^2 = 2.053; p = .561). Grupların Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalama sıralamaları Tablo XXXVI'da sunulmuştur.

Tablo XXXVI. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin İlçede Yaşama Süreleri Açısından Karşılaştırılması

		N	$x_{sıra}$	χ^2	*sd*
Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	1 yıldan az	17	145.59	2.053	3
	1-5 yıl	76	160.31		
	6-10 yıl	67	154.82		
	10 yıl ve üzeri	140	143.70		

**p<.05*

Gelir gruplarının Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına "Kruskal Wallis-H testi analizi" ile bakılmış; analiz sonuçları, grupların sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğunu göstermiştir, (χ^2 =8.674; p = .013). Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla yapılan Mann Whitney-U testleri sonucunda, düşük gelir düzeyindeki katılımcıların ($\overline{X}$ = 59.12, S = 25.32), orta gelir düzeyindeki katılımcılara ($\overline{X}$ = 48.73, S = 25.25) kıyasla daha fazla suç mağduru olma risk algısına sahip oldukları (U = 4944.500; z = -2.872; p = .004) görülmüştür. Diğer gruplar arasında farklılaşma bulunamamıştır.

Grupların Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği'ne ilişkin puan ortalama sıralamaları Tablo XXXVII'de sunulmuştur.

Tablo XXXVII. Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği Puan Ortalama Sıralamalarının Bireylerin Gelir Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

		N	$x_{sıra}$	χ^2	*sd*
Suç Mağduru Olma Risk Algısı Alt Ölçeği	Düşük Gelir Düzeyi	57	180.95	8.674	2
	Orta Gelir Düzeyi	230	143.37		
	Yüksek Gelir Düzeyi	13	143.15		

5. Tartışma

Araştırmanın amacı toplumsal cinsiyet algısı ve suç korkusunun sosyoekonomik ve sosyokültürel değerlere göre şekillenmesinin incelenmesidir. Bu sebeple İstanbul ilinde farklı dinamiklere sahip Sultangazi ve Kadıköy ilçeleri belirlenmiş ve katılımcılardan elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumun suç mağduru olma korkusu ile zayıf bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Suç mağduru olma korku duygusu, risk algılamasına bağımlı olarak değişmekte; algılanan risk arttıkça kolluğun etkisiz olduğu yolundaki inançta artış göstermektedir Literatüre bakıldığında suç korkusunun oluşmasında veya devam etmesinde etkili olan etmenlerden birisi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin toplum tarafından kabul görmesidir. Suç korkusu kadınların gündelik hayatlarını kontrol altına alarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin tekrar oluşmasına neden olmaktadır (Ünal-Reşitoğlu, 2017). Kültürlere bağlı olarak toplumda kabul ettirilmeye çalışılan toplumsal cinsiyet tanımlamaları kadınların yabancı erkeklerden korkmaları ama tanıdıkları erkekler tarafından da korunacakları yönündeki mesajları sürekli vermektedir. İncinebilirliğin gündemde yerini koruması kadınların kendilerini korumak için tanımadıkları erkeklerden uzak durmalarını fakat tanıdıkları erkeklerin de koruması altına girmelerini beraberinde getirmektedir (Madriz, 1997; Wilcox, Jordan ve Pritchard, 2006). Kendisini suçun olası mağduru olarak görmek kadınların gündelik aktivitelerinde çeşitli sınırlandırmalara gitmelerine sebebiyet vermektedir (Ünal-Reşitoğlu, 2017).

Toplumsal cinsiyet, cinsiyete dayalı iş bölümü ve biyolojik cinsiyet arasındaki ilişkileri vurgulamak amacıyla, toplumda sadece kadının değil erkeğin de konumunu belirten bir kavramdır (Sancar, Acuner, Üstün ve Bora, 2006). Araştırmaya katılan kadın ve erkek katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği'ne verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde kadınların erkeklere kıyasla daha fazla eşitlikçi bir düşünce yapısına

sahip olduğu görülmüştür. Geçmişten günümüze kadın topluma kendine biçilen rol ve sorumlulukların dışına çıkmaya başlamış, hem iş hayatı hem de sosyal hayatta kendine yer bulmuştur. Suçun özel bir türü olan kadına yönelik şiddet de kaynağını eşit olmayan güç ilişkilerini ortaya çıkaran toplumsal cinsiyet rollerinden almaktadır (Çoklar, I. ve Solak, N. (2017). Literatüre bakıldığında da bazı çalışmalar kadınların erkeklere göre daha fazla geleneksel rollere sahip olduğunu göstermektedir. Ancak bu çalışmada farklı bir sonuç elde edilmiştir. Girginer'in (1994) Türk toplumunun cinsiyet rolleri algılarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışması kadınların erkeklerden daha fazla eşitlikçi rolleri benimsedikleri görülmüştür. Türkmenoğlu'nun (2016) hemşirelik birinci ve son sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmasında özellikle kadın öğrencilerin daha eşitlikçi bakış açısı sergiledikleri belirlenmiştir. Yıldırım (1997), Arıcı (2011) ve diğer araştırmacıların lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yapılan birçok çalışma elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Diğer yandan kadınların daha fazla eşitlikçi yapıya sahip olmaları birçok nedene bağlı olabilmektedir. Eğitim düzeyinin artması ve kadının toplum içinde daha fazla yer edinmesi geleneksel rollerden çıkılmasını sağlamıştır. Araştırma verilerinde de eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte eşitlikçi tutumun da doğru orantılı bir şekilde yükseldiği tespit edilmiştir. Özcan'ın 2012 yılında üniversite öğrencileriyle birlikte yapmış olduğu çalışma sonuçlarında da eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet eşitliği tutumunun pozitif anlamda ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kurşun'un (2016) Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde çalışan personelin toplumsal cinsiyet tutumlarının belirlenmesi konulu tezinde de eğitim düzeyinin artmasıyla eşitlikçi tutumun örtüştüğü görülmektedir. Kaya ve Uysal (2015) yaptığı çalışmada eğitim düzeyi düşük kişilerin yüksek eğitim düzeyindeki kişilere kıyasla daha az eşitlikçi yapıda olduğunu göstermiştir. Yapılan birçok araştırma (Atış, 2010; Önder, Yalçın ve Göktaş, 2013; Aydın, Bekar, Gören ve Sungur, 2016). Çalışmada elde edilen bulgularla benzer sonuçlar vermektedir.

Çalışmaya katılan katılımcıların yaşları ile eşitlikçi tutumları arasındaki korelasyon zayıf bulunmuştur. Yapılan araştırmalar elde edilen sonuçla benzerlik göstermekle birlikte katılımcıların yaşlarının eşitlikçi tutumları üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Seçgin'e (2012) göre çocuklar yaşamlarının ilk dönemlerinde kendilerine rol model olarak ailelerini alırlar ve onların davranışlarını gözlemleyerek bu davranış kalıplarını öğrenir ve benimserler. Bu süreç böyle ilerleyerek toplumun devamlılığının gelmesini sağlar. Daha az eşitlikçi tutum sergilediği gözüken katılımcıların kendi çocukluk ve gençlik dönemlerinde ailelerinin ataerkil bir düşünce yapısına sahip olduğu düşünülmektedir.

Bekar olan katılımcıların evli olan katılımcılara göre daha fazla eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca katılımcıların çocuk sahibi olup olmamaları da eşitlikçi tutumlarını etkilemektedir. Çocuk sahibi olanların olmayanlara kıyasla daha az eşitlikçi tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Dokudan Dinç'in (2018) çalışmasında bekar olan kişilerin evlilere göre; çocuğu olmayan kişilerin ise çocuğu olan kişilere kıyasla toplumsal cinsiyet eşitliği algılarının fazla olduğu belirtilmiştir. Eğitim düzeyinin artması ve kadının kendi ayakları üzerinde durmasının daha geç evlenmesine neden olduğu düşünülmektedir. Gökalp (2013) eğitimin kız çocuğu ve kadının yaşamını tamamen değiştirdiğini, eğitimli kadının daha geç evlendiğini ve daha az çocuk yaptığını ifade etmiştir.

Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcıların oturdukları bölgenin koşullarıyla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarında farklılık belirlenmiştir. Kadıköy ilçesinde ikamet eden katılımcıların eşitlikçi tutumlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun nedenleri arasında Kadıköy ilçesinin farklı kesimlerden çok sayıda insanın bir araya geldiği kozmopolit bir merkez olması ve ilçenin yapısını değiştirmesi etkili olabilmektedir (Çolpan, Erkan, N. ve Sevin, B., 2018). 2017 verilerine göre 451453 kişilik nüfusa sahip Kadıköy'de, gezmeye, eğlenmeye, alışverişe, resmi işlemlerinin takibine ya da çalıştığı işyerine gelen kesimlerden oluşan 3 milyon ziyaretçi nüfus bulunmaktadır (Kadıköy

İlçe Nüfus Müdürlüğü, 2017). Sultangazi ilçesinin göç alan bir ilçe olması, kentleşmenin yarattığı kültürel değişim ve geleneksel yapının değişerek farklı sınıfların oluşmasına sebep olurken ilçede mahalle ve hemşehrilik kültürünün yoğun olması da ataerkil düzenin devam ederek eşitlikçi tutumun az olmasını açıklayabilir (Kahya, Y., Oktik, N. 2019).

Araştırma sonuçları algılanan gelir düzeyinin toplumsal cinsiyet eşitliği algısında herhangi bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Kurtuluş'un (2019) yürüttüğü çalışmasında gelir düzeyinin veya sınıfsal farklılığın anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Elde edilen veri neticesinde gelir düzeyi eşitlikçi tutumun oluşmasında veya devamlılığında bir katkı sağlamamaktadır.

Katılımcıların suç mağduru olma korkularına bakıldığında kadınların erkeklerden daha fazla korkuya sahip oldukları görülmüştür. İstatistiksel olarak cinsiyet ve suç mağduru arasındaki ilişkiye bakıldığında erkeklerin daha fazla mağdur oldukları çeşitli çalışmalarda saptanmış olmasına rağmen suç mağduriyetine yönelik araştırmalarda kadınlar daha yoğun korku duyduklarını ifade etmektedirler (Çardak, 2012). Kadınların erkeklere kıyasla üç kat daha fazla korku duyduğunu söyleyen Scotta'ya (2003) katılan bazı araştırmacılar bu durumun paradoksal olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşü savunan araştırmacılar kadınların korkuları abarttıklarını ve akılla bağdaşmadığını ileri sürerken bu savlarını kanıtlamaya çalışırken kadınların mağduriyet istatistiklerinden faydalanmışlardır (Çardak, 2012). Ayrıca erkeklerin daha yüksek düzeyde suç mağduru olmalarına karşın, kadınlara göre daha az suç korkusu hissetme eğiliminde oldukları vurgulanmaktadır (Warr, 1985). Kadınların neden daha fazla korktuklarını neden olarak kadınların kendilerini savunmasız veya incinebilir olarak algılamalarının yattığı düşünülmektedir. (Killias ve Clerici, 2000; Madriz, 1997; Pantasiz, 2000). Literatürde de suç korkusunun modern toplumun sosyal sorunu olarak görüldüğü ve kadınların erkeklere oranla mağduriyet korkusunu daha fazla yaşadıkları belirtilmiştir. Literatürde kadınların korkularının daha fazla olmasının nedenini cinsel içerikli suçlardan

kaynaklandığı bahsedilmektedir. Araştırmada da suç korkusunu ölçmeye dair yer alan "Tecavüze veya cinsel saldırıya uğramak" sorusunda katılımcılar %68.4 oranında yüksek korku düzeyini işaretlemişlerdir.

Bununla birlikte suç mağduru olma korkusunun yaşa göre değişim göstermediği belirlenmiştir. Literatürde yaş ve suç korkusu arasındaki ortaya çıkan bulgular iki değişken arasındaki ilişkinin karmaşık olduğunu desteklemektedir. Örneğin Hwang'ın (2006) Seul'de yapmış olduğu çalışmada yaş ile suç korkusu arasında bir ilişkiye rastlamamıştır. Yin (1982) 1979 yılında Minnesota'da yapılan İhtiyaç Tespiti Anketi (Need Assesment Survey) sonuçlarını değerlendirdiği çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Çardakçı'nın (2012) çalışmasında ve Karakuş'un (2013) İstanbul'da yapmış olduğu çalışmasında da benzer sonuçlar yer almaktadır. Özaşçılar ve Ziyalar (2009)'ın İstanbul'da yaşayan 18–25 yaş arasındaki 554 üniversite öğrencisiyle yaptıkları ve Öztürk, Kocacık ve Gönültaş'ın (2016) Mersin ilinde gerçekleştirmiş olduğu çalışmalarda da kadınların erkeklere kıyasla suç korkularının anlamlı düzeyde yüksek çıktığı bulunmuştur. Uludağ (2010) Malatya'da yaşayan 16 yaş ve üzeri 1.173 kişiyle yaptığı çalışmada kadınların suç korkularının erkeklerden daha yüksek olduğunu elde etmiştir. Araştırmaya katılan kadın katılımcıların erkeklere göre kendilerini daha güvensiz hissettikleri de görülmüştür. Suç mağduru olma risk algılarına bakıldığında kadın ve erkek katılımcıların birbirinden farklı sonuçlar oluşturduğu görülmektedir. Araştırma bulguları kadın katılımcıların erkekle kıyasla suça yönelik daha fazla mağduriyet risk algısı yaşadıklarını göstermektedir. Bulunan sonuçlar Ferguson ve Mindel'in (2006) çalışmalarındaki bulgular ile benzerlik göstermektedir. Suç korkusu her zaman yaşanabilmektedir. Kişinin daha önce suç mağduru olup olmaması bu durumu etkilememektedir. Suç korkusuna dair algı birçok sebeple oluşmaktadır; hem kişisel yaşanmışlıklar hem de diğer kaynaklar bilgi edinmeye neden olmaktadır (Smolej ve

Kivivuari, 2006). Bununla birlikte mağduriyetin yaşanmasının suç korkusunu arttırdığı savunulmaktadır (Grabosky, 1995; Scott, 2003).

Eğitim düzeyi artıkça katılımcıların suç mağduru olma korkularının da arttığı gözlemlenmiştir. Üniversite ve üzeri eğitim gören katılımcıların diğerlerine kıyasla daha fazla korku yaşadığı belirlenmiştir. Eğitim seviyesi yüksek olan kişiler suç ve suç unsurları hakkında daha fazla bilgiye sahip olduğundan gerekli tedbirleri alıp riski azaltmaktayken eğitim seviyesi düşük olan kişilerin ise kendilerini koruma yeterliliklerinin ve güvenlik algılarının düşük olması sebebiyle tedbir almakta geri planda kalmaktadır. Bu nedenle de suç ve suçluya ilişkin farkındalıkta da azalma görülmektedir (EUCPN, 2004).

Katılımcıların yaşları, medeni durum ve gelir düzeylerine bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Uludağ (2010) yapmış olduğu çalışmasında medeni duruma göre suç mağduru olma korkusu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirtmiştir Ayrıca Kul (2009), yapmış olduğu çalışmada üç grup arasında suç mağduru olma korkusunun farklılık göstermediğini saptamıştır. Öztürk'ün (2015) Mersin ilinde yapmış olduğu çalışmada da yaş, medeni durum ve gelir düzeyinde suç mağduru olma korkusu açısından bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Araştırmada Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet edilen katılımcıların suç mağduru olma korkularında bir farklılığın bulunmaması; iki ilçede de ikamet eden katılımcıların sosyokültürel ve sosyoekonomik farklılıklarının yaşadıkları korku üzerinde olumlu ve/veya olumsuz bir etki oluşturmadığını göstermiştir. Farklılıkların olmaması Sultangazi ilçesinin farklı kesimlerden göç almasının yanı sıra Kadıköy ilçesinin sosyal aktivite açısından geniş bir yelpazeye sahip olmasından kaynaklı yabancıların semte giriş çıkışlarının fazla olmasıyla açıklanabilir. İstanbul'da suç oranları genellikle yüksek hareketlilik sonucunda nüfusu heterojenleşen, dolayısıyla anonim hale gelen, sosyal kontrolden uzak çevrelerde daha çok artmaktadır. Araştırma bulgularında da katılımcıların

%57'si yabancılar tarafından suç işlenildiğini belirtmiştir. Her iki ilçede de denetimsiz gençlerin varlığı, madde kullanımının, hırsızlık ve şiddet gibi olayların görülmesinin katılımcıların kendilerini güvensiz hissetmelerine sebebiyet verdiği düşünülmektedir. Ayrıca Temeltaş'ın (2020) yapmış olduğu habere göre İl Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan bir açıklama il genelinde en fazla suç işlenen ilçeler arasından yer alan Kadıköy ilçesinde düşünülenin aksine Sultangazi ilçesinden daha az suç işlenmediğini ortaya koymuştur. Bu durum iki ilçenin sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olmamasını açıklamaktadır. Suç oranlarının yüksek olduğu mahallelerde yaşamak durumunda olanların ya da bir suça tanıklık etmiş olanların suç korkusu hissetme olasılığının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Johston, 2001).

Katılımcıların yaşları ile kendilerini güvensiz hissetme puanları arasında çok zayıf korelasyon mevcuttur. Ayrıca eğitim, medeni durum, çocuk sahibi olup olmama ve gelir düzeylerine bakıldığında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Literatüre bakıldığında tersi bir durum söz konusudur; Çardakçı (2012) büyük şehirlerde yaşayan kişinin içinde yaşadığı sosyal çevreyi, ilişkileri, düzen ve organizasyonu değerlendirme ve algılamasını suç korkusuyla ilişkilendirmiş ve demografik, sosyal, ekonomik, kültürel özellikler ve statünün güven duygusunun oluşmasını ve devam ettirilmesini önemli ölçüde etkilediğini; yaşlıların, düşük gelirlilerin, kadınların ve azınlık gruplarının daha fazla etkilendiğini ifade etmiştir. Yaşadığı çevrede kendini güvensiz hissetmek kişiye tehdit altında olduğunu düşündürmektedir (Apak, Ülken ve Ünlü 2012). Ferraro'ya (1995) göre çevresel değişkenler ve güvenli olmayan ortamlar hakkında paylaşılan bilgiler kişide tehdit edici unsur barındırıp kendini güvensiz hissetmesine neden olmaktadır. Son zamanlarda yapılan araştırmalar en az çevresel etmenler kadar sosyal etmenlerin de bir yeri güvensiz olarak tanımlamada etkili olduğunu göstermektedir (Valera ve Guàrdia, 2014). Crowe (2000) ise güvenli hissetme üzerine düzenlediği yöntemi şu şekilde ifade etmektedir; "Uygun tasarım ve

yapılı çevrenin etkin kullanımıyla suç ve suç korkusunda azalma (veya kişilerin güvenlik hissinin artması) ve yaşam standartlarında artış gözlenebilir." Güvensizlik hissi doğrudan istatistiklerle açıklanacak ölçüde sayısal ve net sonuçlar göstermese de, şehirlerde yaşayanların refahını doğrudan etkilediğinden önem arz etmektedir (Moser, 2004 içerisinde; Kapinsky, 2001).

Sultangazi ilçesinde ikamet eden katılımcıların Kadıköy ilçesinde ikamet eden katılımcılara göre bulundukları ilçede kendilerini daha güvensiz hissettikleri görülmektedir. Bunun sebebi ilçenin birden fazla değişkene sahip olması olabilir. 2019 yılına ait il bazlı suç oranlarına bakıldığında (İHA,2019) Sultangazi ilçesinin 3. sırada yer alması daha çok suç unsuru barındırması; sokaklarda madde kullanımının fazla olmasıyla birlikte hırsızlık, gasp ve yaralama gibi suçlarının varlığı kişilerin kendini daha savunmasız hissetmelerine sebebiyet vermektedir. Kadıköy ilçesi farklı kesimlerden çok sayıda insanın bir araya geldiği bir merkez olması ve son yıllarda daha kalabalık hale gelmiştir (Kadıköy İlçe Nüfus Müdürlüğü, 2017). Ayrıca yapılan bir araştırmada İstanbul ilçelerinde en güvenli 3 ilçeden biri olarak Kadıköy ilçesi belirlenmiştir (Bilen, Aşkın, Büyüklü, Ökten ve Mehmet, 2013).

Araştırma sonuçları Sultangazi ilçesinde ikamet eden katılımcıların Kadıköy ilçesinde ikamet edenlere kıyasla suç mağduru olma risk algılarının daha fazla olduklarını göstermektedir. Çevresel ve bireysel etmenler mağduriyet riskini biçimlendirmektedir. Medya, yakın çevre, akranlar çevresel faktörleri oluştururken kişilerin mağduriyetleri, başkalarının mağduriyetleri hakkında sahip oldukları bilgiler ve korkuyla başa çıkmak için ulaşılabilir gördükleri kaynaklar bireysel faktörlerdir (Ferraro, 1995).

Yaşın artmasıyla birlikte katılımcıların suç mağduru olma risk algıları arasında çok zayıf bir korelasyon mevcuttur. Ferraro (1995) da yaş ile suç mağduru olma risk algısının değişmediğini saptamıştır. Yine Kanan ve Pruitt (2002) yaşın suç mağduru olma risk algısı üzerinde bir etkisi olmadığından bahsetmektedir. Bununla birlikte suç üzerinde etkisi

incelenen tüm faktörler arasında en güçlü etkinin yaşa ait olduğu bilinmektedir. Araştırmalar, suçların genellikle ergenlik ve erken yetişkinlik dönemlerinde görüldüğüne ve ilerleyen yaşlarda azalma eğilimi gösterdiğine işaret etmektedirler (İçli, 2001).

Katılımcıların medeni durum ve eğitim düzeylerinin suç mağduru olma risk algıları üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Elde edilen bulgular Öztürk'ün (2015) çalışmasında ortaya çıkan bulgularlar paralellik göstermektedir. Ayrıca Kul'un (2009) çalışmasında da suç mağduru olma risk algısı göz önüne alındığında medeni duruma göre gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Algılanan gelir düzeyine bakıldığında ise düşük gelir düzeyi algısına sahip katılımcıların suç mağduru olma risk algısı yaşadıkları görülmüştür. Bu görüş kişilerin gelir düzeylerinin artmasıyla kendilerine daha iyi güvenlik sağlayacakları ile açıklanabilir. Grabosky (1995) de ekonomik gücün güvenlikle ilişkili olduğunu ifade etmiştir.

6. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğine göre verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde kadınların erkeklere kıyasla daha eşitlikçi cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte eşitlikçi tutum sergilenmesi de artmıştır. Çocuk sahibi olmayan katılımcıların çocuk sahibi olan katılımcılardan daha fazla toplumsal cinsiyet eşitliğine sahiptir. Algılanan gelir düzeyinin ise toplumsal cinsiyet eşitliği algısında herhangi bir etkisi olmamıştır. Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcılardan Kadıköy ilçesinde ikamet eden katılımcıların eşitlikçi tutumları Sultangazi ilçesinde ikamet eden katılımcılara göre daha fazladır. Toplumsal cinsiyet rolleri eşitliği konusunda ilçe dinamikleri göz önüne alınarak yerel yönetimler tarafından uzman kişilerce hedef kitleye uygun, grup dinamiklerini harekete geçirici en az beş ya da altı oturumdan oluşan eğitimler planlanabilir. Verilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda hedef kitlenin şartlarına bağlı olarak yerel yönetimler vasıtasıyla ana sınıfı ve ilk okul düzeyinde başta eğitim kadrosu olmak üzere çocuklara eşitlikçi tutumun benimsetilmesi amacıyla çeşitli oyunlar, organizasyonlar ve eğitimler yapılabilir.

Araştırmadan bulunan bir diğer sonuç ise kadın katılımcıların erkeklere göre kendilerini daha güvensiz hissettikleri görülmüştür. Ayrıca Sultangazi ilçesinde ikamet eden katılımcıların Kadıköy ilçesinde ikamet eden katılımcılara göre bulundukları ilçede kendilerini daha güvensiz hissetmeleridir. Kolluk kuvvetleri ve yerel yönetimler aracılığıyla ilçenin güvenlik sorununa yönelik adımlar atılması önerilmektedir. Böylece suç oranları azalmaya ve güvenli bir ilçe haline gelmeye başlandığında ilçe halkı güven ve huzur içinde ikamet edebileceklerdir.

Eğitim düzeyi artıkça katılımcıların suç mağduru olma korkularının da artması bilgi düzeyinin yüksek olmasıyla başa gelebilecek olaylara dair daha fazla farkındalık oluşmasına

neden olmaktadır. Güvenli ortamın oluşturularak risklerin en aza indirilmesiyle birlikte suç mağduru olma korkusunun azalacağı düşülmektedir.

Araştırmada genç yaştaki katılımcıların suç mağduru olma risk algısını diğer katılımcılara kıyasla az da olsa fazla yaşadıkları görülmüştür. Sultangazi ilçesinde ikamet eden katılımcıların Kadıköy ilçesinde ikamet edenlere kıyasla suç mağduru olma risk algılarının daha fazladır. Algılanan gelir düzeyine bakıldığında ise düşük gelir düzeyi algısına sahip katılımcıların daha fazla suç mağduru olma risk algısına sahip oldukları görülmüştür. Bu veriden hareketle gelişmişlik düzeyi algısının suç mağduru olma risk algısı üzerindeki etkisinden bahsedilebilir.

Çalışmada ortaya çıkan bir diğer veri ise Sultangazi ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden katılımcıların suç mağduru olma korkularında bir farklılık olmamasıdır. Kadıköy ilçesinin sosyal yaşam dinamiklerinin değişkenlik gösterdiği araştırma sırasında fark edilmiştir. Yabancıların ilçeye yaşamak için olmasa bile çeşitli etkinliklere katılmak amacıyla gelmesi sonucun beklenildiği gibi çıkmamasına neden olmuştur. Benzer araştırma yapıldığında ancak daha az yabancının geldiği bir başka ilçe seçilmesinin daha verimli olacağı düşünülmektedir.

Cinsiyetin ve ilçede yaşam süresinin suç mağduru olma korkusu ile anlamlı bir farklılığı vardır. İlçede daha az yaşayan katılımcılar daha fazla korkuya sahiptir. Ancak ilçede yaşam süresine bakılırken daha önce yaşanılan ilçeye ait bilgi bulunmadığından ilçedeki yaşam süresinin etkili olduğu söylenememektedir. Yaşam süresinin etken olup olmadığına bakabilmek için bir başka çalışmada geçmişe ait bilgilere dair soruların bulunmasının iyi olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte kadınlar da erkeklere oranla daha fazla suç mağduru olma korkusu yaşamaktadır. Yaşla ilişkili ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Cinsiyete dayalı mağdur olma korkusunu kadının bireysel önlemlerle kendi korumasını

bekleyerek çözümlemekten ziyade başta yasalar aracılığıyla korunmanın sağlanmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Suç mağduru olma risk algısına bakıldığında cinsiyete dayalı anlamlı farklılık olmuştur. Kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla mağduru olma risk algısı yaşamaktadır. Elde edilen sonuç çalışmanın amaçlarıyla da örtüşmektedir. Algılanan gelir düzeyi ve suç mağduru olma risk algısı üzerinde anlamlı sonuç elde edilmiştir. Suç mağduru olma risk algısının algılanan gelir düzeyiyle ters orantılı bir şekilde ilişkisi vardır. Katılımcıların yaşlarının, eğitim düzeylerinin, medeni durumlarının ve çocuk sahibi olup olmamalarının ise suç mağduru olma risk algıları ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır.

Suç mağduru olma korkusu ile toplumsal cinsiyet eşitliği algısına sahip olmaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Elde edilen bulgulardan anlamlı bir farklılık çıkması beklenmişse de sonuçlarda herhangi bir ilişki belirlenmemiştir. Farklılığın nedenlerini araştırmak için seçilmiş iki farklı ilçe yerine örneklemi genişleterek daha geniş bir yelpazaden bir başka çalışma yapılabilir.

7- Kaynakça

Akın, A., Demirel, S. (2003). Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Halk Sağlığı Özel Eki, 25(4), 73-82.

Aksoy, E. (2007). Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı. Mithat Arman Karasu ve Gülşen Yılmaz (Ed.), Kent ve Suç içinde (s. 11-15). TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni. Ankara: Matsa.

Ann, O. (1972). Sex, gender and society. London: Maurice Temple Smith.

Apak, S., Ülken, G. ve Ünlü, A. (2002). Yeni Bir Toplu Konut Yerleşmesinde 'Güvenlik Duygusunun' Değerlendirilmesi, İTÜ Dergisi/a, 1(1), 65-72.

Arıcı, F. 2011, Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Atış, F. (2010). Ebelik/Hemşirelik 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Aydın, B. ve Kavuncu, N. (1991). Farklı Sosyo-Ekonımik Düzeylerdeki Lise Öğrencilerinde Cinsiyet Rollerinin Araştırılması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1(2), 53-65.

Aydın M, Bekar EÖ, Gören ŞY, Sungur MA. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(1): 223-242.

Baltaş, A., ve Baltaş, Z. (2008). Stres ve stresle başa çıkma yolları. 25 Baskı, İstanbul, Remzi Yayınevi.

Baykal, S. (1988). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rolleri İle İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Berk, L.E. (2013). Bebekler ve çocuklar. (Çev. Ed. N. Işıkoğlu Erdoğan). Ankara: Nobel Yayınları.

Berktaş, E. (2015). Fertility intention of women ın Turkey from a gender equity perspective with focus on the division of labor within the home. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Berktay, F. (2013). Feminist Teoride Açılımlar, Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımları, 2. Baskı, s.8. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No.: 1309.

Beşe, E. (2013). İnsan Niçin Suç İşler? Suçun Nedenselliğine İlişkin Temel Yaklaşımlar. Filiz Tepecik (Ed.), Suç Önleme Modelleri içinde (s.2-33). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Bhasin, K. (1994). Toplumsal Cinsiyet Bize Yüklenen Roller (A. Coşkun, Çev.). İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları. (2003).

Bilen, Ö., Aşkın, Ö. E., Büyüklü, A. H., Ökten, A., Mehmet, G. Ü. R. (2013). How the fear of crime spatially differs among the districts of Istanbul?. Social Sciences, 8(4), 153-164.

Burger, J.M. (2006). Kişilik. (Çev. Ed. İ. D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Burt, K., Scott, J. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain. Sex Roles, 46(7/8), 239-245.

Clark, J. (2003). "Fear in fear-of-crime". Psychiatry, Psychology and Law, 102, 267- 282.

Cops, D. ve Pleysier, S. (2010). 'Doing Gender' in Fear of Crime, British Journal Criminal, 58-74.

Connell, R. W. (1998). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar (C. Soydemir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Crowe, T. D. (2000), "Crime Prevention Through Environmental Design: Applications of Architectural Design and Space Management Concepts", Butterworth-Heinemann, Oxford, UK

Çardak, B. (2012). Kadınların Suç Korkuları Üzerine Nitel Bir Çalışma. Güvenlik Bilimleri Dergisi, Kasım 2012, 1(1), 23-45.

Çoklar, I. ve Solak, N. (2017). Suç Korkusu: Tanım, Ölçüm ve Belirleyiciler. Nesne, 5(10), 311-328. Doi: 10.7816/nesne-05-10-06.

Çolpan, Erkan, N. ve Sevin, B. (2018). Suç Korkusunda Bir İnceleme Kadıköy Örneği, Planlama 2018; 28(3):315–327. doi: 10.14744/planlama.2018.82787.

Damarlı Ö. (2006). Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rolleri, Bağlanma Stilleri ve Benlik Kavramı Arasındaki İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Dolu, O. (2012). Suç Teorileri Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji. (4.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Dolu, O.,Uludağ, Ş. ve Doğutaş, C. (2010). Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları ve Güvenlik Politikaları İlişkisi. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,65-1. DOİ:10.11501/SBFder_2154

Doran, B. J. ve Burgess, M. B. (2012). Putting fear of crime on the map. London, UK: Springer.

Donovan, J. (2013). Feminist teori(A. Bora, M. A. Gevrek ve F. Sayılan, Çev.). İstanbul: İletişim

Demirbaş, T. (2012). Kriminoloji. 4.Baskı, s.54-57. Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Dökmen, Z. (2010). Toplumsal cinsiyet: sosyal psikolojik açıklamalar. (2. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dönmezer, S. (2002) Kriminolojide Suç ve Suçun Niteliği,www.kriminoloji.com

Duffy, J., Warren, K., & Walsh, M. (2001). Classroom interactions: Gender of teacher, gender of student, and classroom subject. Sex RolesA Journal of Research,45(9-10), 579-593.

Durkheim, E. (1994) Sosyolojik Metodun Kuralları (Çev.: Enver Aytekin), s. 111-113, Sosyal Yayınlar, İstanbul.

Dokudan Dinç, E.Y. (2018). İstanbul'da Bir İlçede Toplumsal Cinsiyet Algısının Araştırılması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Ecevit, Y. (2011). Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç. Y. Ecevit, & N. Karkıner içinde, Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi (s. 2-32). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Eitle, D. ve Taylor, J. (2008). Are Hispanics the new 'Threat'? Minority group threat and fear of crime in Miami-Dade country. Social Science Research, 37, 1102-1115.

England, M. R., Simon, S. (2010). Scary Cities: Urban Geographies of Fear, Difference and Belonging. Social & Cultural Geography, 11(3), 201-207.

EUCPN (European Crime Prevention Network). (2004). A Review of Scientifically Evaluated Good Practices For Reducing Feelings of Insecurity or Fear of Crime in the EU Member States.

Euronews. (2019). 2020 Cinsiyet Eşitliği Raporu: Türkiye 153 ülke arasında 130. Sırada.17/12/2019 tarihinde https://tr.euronews.com adresinden erişildi.

Ferguson, K. M. & Mindel, C. H. (2007). Modeling Fear of Crime in Dallas Neighborhoods: A Test of Social Capital Theory. Crime & Delinquency, 53(2), 322-349.

Ferraro, K. F. (1995). Fear of crime: Interpreting victimization risk. New York: State University of New York Press.

Firestone, S. (2003). The dialectic of sex: The case for feminist revolution. New York: William Morrow.

Franklin, C.A. ve Franklin, T.W. (2009). "Predicting Fear of Crime Considering Differences Across Gender", Feminist Criminology, 4(1), 83-106.

Fisher, B. S., & Nasar, J. L. (1992). Fear of crime in relation to three exterior site features: Prospect, refuge, and escape. Environment and Behavior, 24, 35-65.

Franklin, T. W., Franklin, C. A. ve Fearn, N. E. (2008). A multilevel analysis of the vulnerability, disorder, and social integration models of fear of crime. Social Justice Research, 21, 204-227.

Glueck-Glueck, S. ve E. (1950). Unravelling Juvenile Delinquency, Cambridge, Mass. s.246.

Gilchrist, E., Bannister J., Ditton J. ve Farrall S. (1998). Women and the Fear of Crime, British Journal Criminal, 38(2), 283-298.

Girginer, U. H.(1994). Türk Toplumunda Cinsiyet Rolleri Algısı. Bilim Uzmanlığı Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Gölbaşı, S. (2007). Kentleşme ve Suç: İstanbul'un Kentleşme Süreci ile Suçluluk Arasındaki İlişkinin Kuramsal Analizi. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Grabosky, P.N. (1995). Fear of Crime and Fear Reduction Strategies, Australian Institute of Criminology, 1-6.

Gray, E., Jackson, J. ve Farrall, S. (2011). Feelings and Functions in the Fear of Crime, Applying a New Approach to Victimisation Insecurity. British Journal of Criminology, 51, 75-94.

Greene, M. ve Greene, R. (2003). Urban Safety in Residential Areas: Spatial Variables in Crime and Feeling of (in) Security. World Bank Urban Research Symposium, 15-17 December, Washington D.C.

Gökalp, P. D. (2013). Çocuklarda Cinsiyet Ayrımcılığı ve Yoksunluk. M. Tekcan (Dü.), Kadın Kitabı. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Güder, Y. S. (2014). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Toplumsal Cinsiyet Algılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Hagan, F. E. (2013). Introduction To Criminology Theories, Methods, and Criminal Behavior (8. Edition). Sage Publications.

Halperin, E. (2016). Emotions in conflict: Inhibitors and facilitators of peace making. New York: Routledge.

Hartmann, H. (2006). Marksizm'le feminizm'in mutsuz evliliği. İstanbul:Agora Kitaplığı.

Hilinski, C.M., Neeson, P.K.E., Andrews, H. (2011). Explaining the Fear of Crime Among College Women, in their own Words. Southwest Journal of Criminal Justice, 8(1). 112-127.

İçli, T. (2001). Kriminoloji. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

İçli, T. (2013). Kriminoloji, 8. Baskı, s.21-27, 46-47. Ankara, Seçkin Yayıncılık.

İhlas Haber Ajansı, (2020). 24 Nisan 2020 tarihinde https://www.haberler.com/istanbul-da-gecen-yila-oranla-gasp-olaylarinda-12799776-haberi/ adresinden erişildi.

Kağıtçıbaşı, Ç., Kansu, A. (1991). Cinsiyet Rollerinin Sosyalleşmesi ve Aile Dinamiği: Kuşaklararası Bir Karşılaştırma. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Aile Yazıları 3, 5(3), 79-93.

Kahya, Y., Oktik, N. (2019). İstanbul'un İki farklı Bölgesinde Gençlerin Yaşamdan Beklentileri, Ekev Akademi Dergisi, 23(79), 433-444.

Kanan, J. W. ve Pruitt, M. V. (2002). Modeling Fear of Crime and Perceived Victimization Risk: The (in)Significance of Neighborhood Integration. *Sociological Inquiry, 72*, 527–548.

Karakuş, O., McGarrell, E. F. ve Başıbüyük, O. (2010). Fear of crime among citizens of Turkey. Journal of Criminal Justice, 38, 174-184.

Kasımoğlu, A. (2015). Milliyetçiliğe dair çözümlemelerde toplumsal cinsiyet olgusu. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(10), 241-273.

Kaya, FŞ., Uysal, V. (2015). Günümüzde dindarlık ve toplumsal cinsiyet rolü algıları üstüne bir araştırma, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(36): 646-662.

Kazmierczak, M. (2010). The feminine and masculine gender role stress—conclusions from Polish studies. Polish Psychological Bulletin, 41(1), 20-30.

Kızmaz, Z. (2005). Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 29(2), 149-174.

Killias, M. & Clerici, C. 2000, "Different Measures of Vulnerability in their Relation to Different Dimensiong of Fear of Crime", British Journal of Criminology, 40, s.437-450.

Kul, M. (2013). Suçtan Daha Büyük Suç Korkusu. İstanbul: Yeniyüzyıl, 31-42.

Kurşun, E. (2016). Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde Çalışan Personelin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Üniversitesi, Samsun.

Kurtuluş, E. (2019). Kadın Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İle Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Olumsuz Değerlendirme Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Küçükalioğlu, E.G. (2005). Imagination of Gendered Nationalism:The Representation of Women as Gendered National Subjects in Ottoman-Turkish Novels (1908-1938). Bilkent University. The Department of Political Science and Public Adminstration.

Leary, M. R. (1983). A brief version of the Fear of Negative Evaluation Scale. Personality and Social Psychology Bulletin, 9(3), 371-375.

Lindsey, L. L. (2015). Gender roles: A sociological perspective. New York: Routledge

Madriz, E. I. 1997, "Images of Criminal Victims: A Study on Women's Fear and Social Control", Gender and Society, 11(3), s.324-356.

Marshall, C. (1999). Sosyoloji Sözlügü. İstanbul: Bilim Sanat Yayınları.

Mergen, A. (1995). Die Kriminologie, 3. Auflage, München.

Merton, R.K. (1957). Social Structure and Anomie, Social Theory and Social Structure, c III, Illionis

Merton, R.K. (1973). The Sociology of Science, Chicago, Montesquieu, L'Esprit des Lois, c.I,II, Paris 1927.

Miethe, T.D. (1995). Fear and Withdrawal From Urban Life. ANNALS, AAPSS, 539, 14-27.

Moser, C.O.N., (2004), "Urban Violence and Insecurity: an Introductory Road Map", Environment&Urbanization, Vol.16, No.2, October, pp.1-6.

Nietzel, M.T. (1979). Crime and Its Modification, New York, Pergamon.

Önder, Ö.R., Yalçın, A.S., Göktaş, B (2013). Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(1-2-3): 55-78.

Özaşçılar, M. (2006). Suç Korkusu: İstanbul'da Yaşayan 18-25 Yaşarası Üniversite Öğrencilerinin Mağdur Olma Riskleri Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Özcan, A. (2012). Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Toplumal Cinsiyet Rol Tutumlarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Ünversitesi, Kayseri.

Özkardeş, A. (2017). Liselerde Okuyan Öğrencilerin Kadının Çalışmasına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Öztürk, M., Kocacık, F., Gönültaş, M.B. (2016). Suç korkusu ve Risk Algısının Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi. İnternational Journal of Human Science, 13-1. DOI: 10.14687.

Öztürk, M. (2015). Sosyolojik Açıdan Suç Korksuu ve Yaşam Memnuniyeti: Mersin İli Örneği. Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Pain, R. (2000). " Place, Social Relations and the Fear of Crime: A Review", Progres in Human Geography, 24(3), 365-388.

Pantasiz, C. 2000, "'Fear of Crime': Vulnerability and Poverty", British Journal of Criminology, 40, s.414-436.

Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 15(1), 47-57.

Powell, G.N.,& Greenhaus, J.H. (2010). Sex, gender, and decisions at the family - work ınterface. Journal of Management, 36(4), 1011-1039.

Quliyeva, S. (2012). Kadının Çalışmasına Yönelik Tutumlar Azerbaycan Türkiye Karşılaştırması. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Sancar S., Acuner, S., Üstün İ. ve Bora, A. (2006). "Cinsiyet Eşitsizliği Bir Kadın Sorunu Değil Toplumun Sorunudur", UNDP-Kalkınma ve Demokratikleşme Projelerinde Cinsiyet Eşitliği Hedefinin Gözetilmesi Eğitimi, 2005-2006, **UNDP**, İstanbul.

Sancar, S. (2011). Erkeklik. Y. Ecevit ve N. Karkıner (Ed.). Toplumsal cinsiyet çalışmaları içinde 168-191. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Sankır, H. (2010). Eril Tahakküm ve Üstün Erillik Olgusunun Plâstik Sanatlar Alanında Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Oluşumunun Etkileri Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. H.Ü. Sosyolojik Araştırmalar e.dergisi, 28.

Saraç, S. (2013). Toplumsal Cinsiyet. L, Gültekin, G, Güneş, C, Ertung ve A, Şimşek (ed), Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları içinde, (s. 27-32). Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Saygılıgil, F. (2016). Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları. Ankara: Dipnot Yayınları.

Schneider, H. J. (1993). Einführung in die Kriminologie, 3. Auflage, Berlin-New-York.

Schroeder, S, K. (2007). Popüler feminizm, Türkiye'de ve Britanya'da kadın dergileri. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Scott, H. (2003). " Stranger Danger: Explaining Women's Fear of Crime", Western Criminology Review, 4(3), 203-214.

Seçgin, F. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Toplumsal Cinsiyet Etkinliklerinin Öğrencilerin Algı ve Tutumlarına Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Sheehan, S. ,& Dooley, A. (Eds.). (2013). Constructing gender in medieval ıreland. springer. New York: Palgrave Macmillan.

Sipahi, E. B. (2016). Suç Korkusu, Türkiye Kentlerinde Bir Alan Araştırması. Konya: Çizgi Kitabevi, 45-60.

Smith C. J., Noll J.A., Bryant J. B., The Effect Of Social Context On Gender Selfconcept. Sex Roles, 1999;40 (5/6), 499-512.

Smith, W.R., Torstensson, M., &Johansson, K. (2001). Perceived risk andfear of crime: Genderdifferences in contextualsensitivity. International Review of Victimology, 8, 159-181.

Smolej, M. ve Janne K. (2006). "The Relation Between Crime News and Fear of Violence", *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention,* 211-227.

Sokullu, F. (2013). Kriminoloji, 10. Baskı, s.31-32. İstanbul, Beta Basım.

Sun,J., Dunne, M.P., Hou, X., and Xu, A. (2013). Educational stress among Chinese adolescents: Individual, family, school and peer influences. Educational Review, 65(3), 284-302.

Şafak, A. (1992). Hukuk Başlangıcı Ders Kitabı, Feryal Matb.,Ankara, 8-9.

Taft, D.R. (1950). Criminology, A Cultural Interpretation, New York: The Macmillan Company.

Tandogan, O., ve Ilhan, B. S. (2016). Fear of Crime in Public Spaces: From the View of Women Living in Cities. Procedia Engineering,161, 2011-2018. doi:10.1016/j.proeng.2016.08.795

Taşkın, A. ve Zengin, İ. (2004). Ceza Hukuku el Kitabı, Ankara, 3.

Temeltaş, K. (2020, Şubat 14). İstanbul'un Suç Karnesi Açıklandı. 24 Nisan 2020 tarihinde https://www.cnnturk.com/video/turkiye/istanbulda-hirsizlik-ve-cinayet-azaldi adresinden erişildi.

Terzioğlu, F. ve Taşkın, L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,12(2), 62-67.

Türkçe Sözlük (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Türk Dil Kurumu. (2011). Büyük Türkçe Sözlük. Ankara: Yazar

Türkmenoğlu, D.M. (2016). Hemşirelik Öğrenimi Gören Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Treske, M. vd. (1990) Frauen Angst Raeume – ein Fotodokumentation, Frankfurt: AK Frauenraeume.

Truman, J.L. (2005). "Fear of Crime and Perceived Risk of Victimization Among College Student" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), B.A. University of Central Florida.

Tzuriel D., Sex Role Typing And Ego İdentitiy İn İsraeli Oriental, And Western Adolescents, Journal Of Personality And Social Psychology, 1984; 46 (2), 440-457.

Uludağ, Ş. (2010). Vatandaşların Suç Korku (Güvenlik Endişesi) Seviyesine Etki Eden Faktörler ve Alınabilecek Önlemler: Malatya Örneği, Polis Bilimleri Dergisi, 12 (1), 1-28.

Uçman, P. (1990). Ülkemizde çalışan kadınlarda stresle başa çıkma ve psikolojik rahatsızlıklar. Psikoloji Dergisi, 7(24), 58-75.

Ünal-Reşitoğlu, H. 2017. Kadınlar, Mağdurluk ve Suç Korkusu, *Toplum ve Demokrasi,* 11 (24), Temmuz-Aralık, s. 37-56.

Ümmet, D.(2007). Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygının cinsiyet rolleri ve aile ortamı bağlamında incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Üresinler, R. (2005). Sosyo-Kültürel Yapı ve Suç (Kırıkkale Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Valera, S., Guàrdia, J. (2014). Perceived Insecurity and Fear of Crime in A City with Low Crime Rates. Journal of Environmental Psychology, 38, 195-205. Yavuzer, H. (2001). Çocuk ve Suç. İstanbul: Remzi.

Visser, M., Scholte, M., Scheepers, P. (2013). Fear of Crime and Feelings of Unsafety in European Countries: Macro and Micro Explanations in Cross-National Perspective, The Sociological Quarterly, 54, 278–301.

Warr, M. 1985, "Fear of Rape Amongst Urban Women". Social Problems. (32), s. 238-250.

Warrington, M., Younger, M. (2000). The other side of the gap. Gender and Education, 12(4), 493-508.

Wilcox, P., Quisemberry, N. ve Jones, S. (2003). The Built Environment and Community Crime Risk Interpretation. Journal of Research in Crime and Delinquency, 40(3), 322-345.

Wilcox, P., Jordan, C. E. & Pritchard, A. J. 2006, "Fear of Acquiantance versus Stanger Rape as a "Master Status": Towards Refinement of the Shadow of Seuxal Assault", Violence and Victims, 21, s.355-370.

Wilson, J. Q., Kelling, G. (1982). Broken Windows, the Police and Neighborhood Safety, The Atlantic Monthly, 249: 29–38.

Worell, J. (Ed.). (2001). Encyclopedia of women and gender, two-volume set: Sex similarities and differences and the impact of society on gender. Orlando: Academic Press.

Yıldırım, A. (1997). Gender Role Influences on Turkish Adolescents' Self- Identify. Adolescence, 32(125), 217-231.

Yılmaz, G. (2006). Türkiye'de Suç ve Suçluluk Olgusunun Kentleşme Bağlamında İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Yirmibeşoğlu, F., Ergun, N. (2007). İstanbul'da Suç. Mithat Arman Karasu ve Gülşen Yılmaz (Ed.), Kent ve Suç içinde (s. 11-15). TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni. Ankara: Matsa.

Yücel, T. M. (2009). Suç Korkusu ve Etkisinin Nötrleşmesi, TBB Dergisi. Sayı 83, 291.

Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40, 409-420.

8- Ekler

EK-1: Etik Kurul Onayı

İÜC Tarih ve Sayı: 07/11/2018-88510

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekanlığı

Sayı :59491012-604.01.02-
Konu :Yüksek Lisans Öğrencisi Nurdan TAŞÇI'nın etik kurul kararı A-18

ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi :15.10.2018 tarih, 86669574-302.14.06-75666 sayılı yazı

Enstitünüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı **Doç.Dr.Neylan ZİYALAR'ın** danışmanlığında **Yüksek Lisans Öğrencisi Nurdan TAŞÇI'nın** yürütücülüğünde **"Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Suç Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Sultangazi ve Kadıköy Örneklemi, 2018"** başlıklı Yük Lisans Tezi (ANKET) çalışması hakkında ilgi yazınız ve ekleri **06 Kasım 2018** tarihinde toplanan Fakültemiz Klinik Araştırmalar Etik Kurulunca müzakere edilmiş olup; etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

e-İmzalı
Prof. Dr. Özgür KASAPÇOPUR
Başkan

e-İmzalı
Prof. Dr. Muhlis Cem AR
Dekan a.
Dekan Yardımcısı

NOT: Yönetmelik gereği Sonuç Raporunun Klinik Araştırmalar Etik Kuruluna iletilmesi gerekmektedir.

EK :
1 dosya elden teslim edilecektir.

Doğrulamak İçin:http://dogrulama.istanbulc.edu.tr/enVision.sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BENN08PMF

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Güler SOYDANER Dahili : 22300

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 34303 Cerrahpaşa/ ISTANBUL
Tel : 0 (212) 414 30 00 Faks : 0 (212) 632 00 33
e-posta : ctfpersonel@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbulc.edu.tr

İÜC Tarih ve Sayı: 12/11/2018-50225

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
Adli Tıp Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :86669574-302.14.06-
Konu :Nurdan TAŞÇI'nın Tez Çalışmasının Etik Açıdan Değerlendirilmesi

Nurdan TAŞÇI

Sosyal Bilimler Anabilim Dalının yüksek lisans programına 2803170016 numara ile kayıtlı Nurdan TAŞÇI'nın "Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Suç Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Sultangazi ve Kadıköy Örneklemi, 2018" konulu tez çalışması 06 Kasım 2018 tarihinde toplanan Klinik Araştırmalar Etik Kurulunca müzakere edilmiş olup alınan karar benzeri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalı
Prof. Dr. Faruk AŞICIOĞLU
Enstitü Müdürü

EK :
1

DAĞITIM
Gereği:
Nurdan TAŞÇI

Bilgi:
Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Başkanlığı

Doğrulamak için:http://dogrulama.istanbulo.edu.tr/enVision.sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BEK4DAB80

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Sema SARIOĞLU ÜNAL Dahili : 22833
İ.Ü.C. Adli Tıp Enstitüsü 34098 Cerrahpaşa/İSTANBUL
Tel : (0212) 414 30 00 Faks : (0212) 588 00 11
e-posta : adlitipens@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbulc.edu.tr

EK-2: Demografik Bilgi Formu

Değerli Katılımcılar, aşağıda bazı kişisel sorular yer almaktadır. Herhangi bir doğru ya da yanlış cevap yoktur. Lütfen size uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz:

1 = Kadın 2 = Erkek

2. Yaşınız:

1= 18-24 2= 25-34 3=35-49 4=50-65

3. Eğitim durumunuz:

1 = Okur yazar 2 = İlkokul 3 = Ortaokul 4 = Lise 5 = Üniversite 6 = Yüksek lisans/Doktora

4. Medeni durumunuz:

1 = Bekar 2 = Evli 3 = Ayrılmış/Boşanmış 4 = Dul

5. Çocuğunuz var mı?

1= Yok 2=Var

6. İkamet ilçeniz

1=Kadıköy 2=Sultangazi

7. Ne kadar süredir bu ilçede yaşıyorsunuz?

1= 1 yıldan az 2=1-5 yıl 3=6-10 yıl 4=10 ve üzeri yıl

8. Gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

1=Düşük 2=Orta 3=Yüksek

EK-3: Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği

Sevgili Katılımcılar,

Bu ölçekteki cümleler, siz katılımcıların **toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarınızı** belirlemek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse ..... **"Kesinlikle Katılmıyorum"**
uygun değilse ..... **"Katılmıyorum"**
karar veremiyor iseniz..... **"Kararsızım"**
uygunsa ..... **"Katılıyorum"**
tamamen uygunsa ..... **"Tamamen Katılıyorum"**

Cümlenin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.**

Örnek:

Tutum Cümleleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Ailenin parasal harcamaları erkeğin kontrolünde olmalıdır.				X	

Katılımınız için teşekkür ederim.

Tutum İfadeleri	**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Tamamen Katılıyorum**
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir .					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					

Tutum İfadeleri	**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Tamamen Katılıyorum**
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

EK-4: Suç Korkusu Ölçeği

Değerli Katılımcı,

Lütfen aşağıdaki soruları "Hiç" ile "En çok" arasında onlu bir ölçekte derecelendiriniz. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Lütfen aşağıdaki maddelerle ilgili KORKUNUZU derecelendirin.

	Hiç									**En çok**
1. Sokakta bir dilencinin ya da para isteyen bir kişinin size yaklaşması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. Paranız için aldatılmak, kandırılmak veya dolandırılmak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. Siz evde değilken birinin sizin evinize girmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4. Siz evdeyken birinin sizin evinize girmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5. Tecavüze veya cinsel saldırıya uğramak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6. Öldürülmek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7. Birinin size silahla saldırması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8. Arabanızın çalınması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9. Sokakta soyulmak veya gasp edilmek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10. Malınızın başkaları tarafından hasara uğratılması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Lütfen aşağıdaki maddelerle ilgili kendinizi ne kadar GÜVENDE hissettiğinizi belirtin.

	Çok güvenli	**Biraz güvenli**	**Biraz güvensiz**	**Çok güvensiz**
11. Gündüz vakti kendi semtinizde dışarıda yalnızken kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?	1	2	3	4
12. Semtinizde gece dışarıda yalnızken kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?				

13. Semtinizde gece dışarıda yalnızken; diyelim ki gün batımından 22:00'ye kadar olan sürede yalnızken kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?				
14. Gündüz vakti evinizdeyken kendinizi suça karşı ne kadar güvende hissediyorsunuz?				
15. Gece vakti evinizdeyken kendinizi suça karşı ne kadar güvende hissediyorsunuz?				
16. Yaşadığınız bölgede 1.5 kilometrelik bir mesafe içinde, geceleri yalnız yürümekten korktuğunuz bir yer var mı?	Evet		Hayır	

Şimdiye kadar farklı suç tiplerine karşı korkularınızı değerlendirdiniz. Şimdi "GELECEK YIL İÇİNDE BELLİ BİR OLAYIN GERÇEKLEŞME İHTİMALİ"Nİ derecelendirmenizi istiyorum. Lütfen derecelendirmenizi "1"den "10"a kadar bir cetvel üzerinde yapın. "1" o olayın gerçekleşme olasılığının *hiç olmadığı*; "10" o olayın gerçekleşme olasılığının *çok yüksek* olduğu anlamına gelmektedir.

Gelecek yıl içinde aşağıdakilerin gerçekleşmesi ihtimali nedir?

	Hiç ihtimal yok									**Çok yüksek ihtimal**
17. Sokakta bir dilencinin yada para isteyen bir kişinin size yaklaşması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
18. Paranız için aldatılmak, kandırılmak veya dolandırılmak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
19. Siz evde değilken birinin sizin evinize girmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
20. Siz evdeyken birinin sizin evinize girmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
21. Tecavüze veya cinsel saldırıya uğramak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

22. Öldürülmek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
23. Birinin size silahla saldırması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24. Arabanızın çalınması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
25. Sokakta soyulmak veya gasp edilmek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
26. Malınızın başkaları tarafından hasara uğratılması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Lütfen aşağıdaki soruları SON BİR YILI düşünerek cevaplandırın.

27. Geçen yıl herhangi bir suçun mağduru oldunuz mu?	Evet	Hayır
28. Lütfen geçen yıl mağduru olduğunuz suç ve bu suçun fail/faillerini tanımlayınız.		
29. Geçen yıl yakın arkadaşınız veya akrabalarınızdan biri suç mağduru oldu mu?	Evet	Hayır
30. Lütfen geçen yıl gerçekleşen bu suçu ve suçun fail/faillerini tanımlayınız.		

Aşağıda bireylerin kendi yaşadıkları yerlerde sorun olarak değerlendirdikleri bazı konulardan bahsedilmektedir. Lütfen her bir maddeyi okuyup sorunun sizin semtinizdeki önemini "HİÇ ÖNEMLİ BİR SORUN DEĞİL", "ZAMAN ZAMAN SORUN", "CİDDİ SORUN" biçiminde belirtiniz.

	Hiç önemli bir sorun değil	Zaman zaman sorun oluyor	Ciddi bir sorun
31. Semtinizde çöplerin çevrede birikmesi	1	2	3
32. Sokak köpeklerinin başıboş dolaşması	1	2	3
33. Rahatsızlık veren veya saygısız komşular	1	2	3
34. Kaldırımlarda veya duvarlardaki yazılar	1	2	3
35. Boş evler ve bakımsız arsalar	1	2	3
36. Denetimsiz gençler	1	2	3
37. Çok fazla gürültü	1	2	3
38. Alkol yada madde etkisi altındaki kişilerin toplum içinde bulunması	1	2	3
39. Terkedilmiş arabalar veya orta yerde araba parçalarının olması	1	2	3

	Evet	Hayır	Emin değilim
40. Bir sorununuz olduğunda yakınınızdaki komşuların size yardım edeceklerine güvenebilir misiniz?			
41. Semtinizin bir parçası olduğunuzu hissediyor musunuz?			

	Hiç birini	Birini	İkisini	Üçünü	Hepsini
42. Size en yakın 4 evde yaşayan insanları düşünün; önümüzdeki yıl hepsi taşınacak olsa, bunlardan kaçını özlerdiniz.					

	Oldukça sık	Ara sıra	Sık sık
43. Semtinizde yabancıları görüyor musunuz?			

	Evet	Hayır
44. Geçtiğimiz yıl içinde semtinizde herhangi bir suç işlendiğini duydunuz mu?		
Evet ise, hangisi?		

	Semtteki insanlar	Yabancılar	Semtte çalışan kişiler
45. Semtinizde işlenen suçların çoğunlukla aşağıdakilerden hangisi tarafından işlendiğini düşünüyorsunuz?			

Şimdi size bazı bireylerin suç mağduru olma riskini azaltmak için aldıkları önlemleri sıralayacağım. Lütfen bana her biri için onu yapıp yapmadığınızı söyleyiniz. Şunları yaptınız mı?

	Evet	Hayır
46. Eşyanızın üstüne kimlik numaranızı veya ad-soyadınızı kazıdınız mı?		
47. Kapı veya pencerelere ekstra kilit taktırdınız mı?		
48. Bekçi köpeği aldınız mı?		
49. Korunmak amacıyla evde silah saklıyor musunuz?		
50. Kapı dışına ilave ışık koydurdunuz mu?		
51. Kendinizi koruma teknikleriyle ilgili daha fazla bilgi edindiniz mi?		

52. Kendinizi korumak amacıyla özel bir obje(bayıltıcı sprey, bıçak, sopa vb.) taşıyor musunuz?		
53. Gündüz saatleri suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız?		
54. Gece vakti suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız?		
55. Geçen yıl içinde günlük aktivitelerinizi suç nedeniyle sınırlandırdınız veya değiştirdiniz mi?		

Son olarak size kendi sosyo-demografik durumunuza ilişkin bir kaç sorum var.

56. Oturduğunuz adreste ne kadar süreden bu yana yaşıyorsunuz?				
57. Hangi semtte oturuyorsunuz?				
58. Ne tür bir evde oturuyorsunuz?	Müstakil ev	Apartman dairesi	Gecekondu	Diğer .....
59. Cinsiyetiniz nedir?		Kadın		Erkek
60. Kaç yaşındasınız?	.....			
61. Eğitim durumunuz nedir?	.....			
62. Genel olarak sağlığınızı nasıl tarif edersiniz?	Mükemmel	İyi	Orta	Zayıf
63. Son üç yılda sağlınızı nasıl tanımlarsınız?		İyileşti	Aynı kaldı	Düşüşte
64. Boyunuz ne kadar?				
65. Kaç kilosunuz?				

9-Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Eğitim Bilgileri

2008-2012 Selçuk Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi-Sosyal Hizmet

2003-2007 Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi

İş Tecrübesine Ait Bilgiler

T. C. Sağlık Bakanlığı İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı Birimi 2013- 2019 Ekim

Aşı Programları Birimi 2019 Ekim- devam ediyor